

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Bastida Comas, Queral; Benito Perez, Ricard, dir. School absenteeism, an invisible reality. Analysing the management of school absenteeism in Badalona, Sabadell and Santa Perpètua de la Mogoda. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2023. (Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/301215>

under the terms of the license

School absenteeism, an invisible reality

Analysing the management of school absenteeism in Badalona, Sabadell
and Santa Perpètua de la Mogoda

Bastida Comas, Queralt

Bachelor's Degree in Primary Education - English

June 3rd, 2024

Benito Pered, Ricard

Department of Sociology

Autonomous University of Barcelona

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

*Dedicat a tots aquells professionals que lluiten
dia a dia pel dret a l'educació dels infants.
I als col·lectius vulnerables que fan front
actualment als prejudicis de la societat
en la qual vivim.*

Abstract

The issue of school absenteeism is not always visible in our society. It is often perceived as a percentage of absences, when in fact, it reflects a complex process of school ruptures with multiple underlying causes. The aim of this study is to understand, through interviews and a review of the literature, the collaboration between the agents involved in the management of this phenomenon, in particular the crucial role of the family, as it represents the primary influence on absenteeism behaviour. In addition, this research also examines the methods used to prevent and detect signs of absenteeism, as the main findings show that these are crucial for the eradication of this educational problem.

Key words

School absenteeism, risk factors, family, school, external agents, preventive intervention, networking, social vulnerability.

Resumen

El problema del absentismo escolar no siempre es visible en nuestra sociedad. A menudo se percibe como un porcentaje de ausencias, cuando en realidad refleja un complejo proceso de rupturas escolares con múltiples causas subyacentes. El objetivo de este estudio es comprender, a través de entrevistas y una revisión de la literatura, la colaboración entre los agentes implicados en el manejo de este fenómeno, en particular el papel crucial de la familia, ya que representa la principal influencia en el comportamiento absentista. Además, en esta investigación también se examinan los métodos que se utilizan para prevenir y detectar signos de absentismo, ya que los principales hallazgos ponen de manifiesto que estos son cruciales para la erradicación de este problema educativo.

Palabras clave

Absentismo escolar, factores de riesgo, familia, escuela, agentes externos, intervención preventiva, trabajo en red, vulnerabilidad social.

Resum

El problema de l'absentisme escolar no sempre és visible en la nostra societat. Sovint es percep com un percentatge d'absències, quan en realitat reflecteix un procés complex de ruptures escolars amb múltiples causes subjacents. L'objectiu d'aquest estudi és comprendre, a través d'entrevistes i una revisió de la literatura, la col·laboració entre els agents implicats en la gestió d'aquest fenomen, en particular el paper crucial de la família, ja que representa la influència primordial en la conducta d'absentista. A més, aquesta recerca també examina els mètodes utilitzats per prevenir i detectar signes d'absentisme, ja que les principals troballes mostren que aquests són crucials per a l'eradicació d'aquest problema educatiu.

Paraules clau

Absentisme escolar, factors de risc, família, escola, agents externs, intervenció preventiva, treball en xarxa, vulnerabilitat social.

Contents

1. Introduction	1
2. Objectives	2
2.1. General objectives	2
2.2. Specific objectives	2
3. Hypothesis	3
4. Theoretical framework	4
4.1. Contextualization of the concept of absenteeism	4
4.2. Legislation regarding absenteeism	6
4.3. Risk factors related to school absenteeism	6
4.3.1. Personal factors of risk	7
4.3.2. Family factors of risk	8
4.3.2.1. Family active participation in cases of absenteeism	10
4.3.3 Contextual factors of risk	11
4.4. Prevention of school absenteeism	12
5. Methodology	15
5.1. Research design	15
5.2. Participants	16
6. Results Analysis	17
7. Discussion	21
8. Conclusions	23
9. Bibliography	24
P. First appendix	28
P.1 Interview Education Technician, Badalona City Council	28
P.2 Interview Educator Ateneu de Sant Roc, Badalona	31
P.3/P.4 Interview. Primary and Early Childhood Education Coordinator and Social Integration Technician of Lestonnac School, Badalona	35
P.5 Interview. Educator of Josep Boada School, Badalona	39
P.6 Interview. Secretary of Baldomer Solà School, Badalona	42
P.7 Interview. Educator of Carles Blanch Foundation, Badalona	45
P.8 Interview. Education Technician, Sabadell City Council	51
P.9 Interview. Social Educator of Sabadell Social Service	54
P.10 Interview. Technician for Childhood, Adolescence, and Social Services, Socio-Educational Action Service, Santa Perpètua de la Mogoda	58
P.11 Interview. Principal, of Tabor School, Santa Perpètua de la Mogoda	61
P.12/P.13 Interview. Child Social Agent 1 and 2 from Santiga Santa Perpètua de Mogoda School Institute and Santa Perpètua School	62
P.14 Interview: Child Social Agent 3 of Bernat de Mogoda School, Santa Perpètua de la Mogoda	70

1. Introduction

In Catalonia, school attendance is compulsory between the ages of 6 and 16. This is established by Law 12/2009, July 10th. In the 90s, the extension of compulsory schooling from 14 to 16 years old favored the appearance of new forms of school absenteeism, in addition to those caused by economic, social, and cultural inequalities.

Although schooling is compulsory, the available data show that there are children and adolescents who do not attend school. The Consortium's official statistics report 2-5% of students with regular absences in compulsory education (primary and secondary) in the city of Barcelona, but other more qualitative studies have placed it above 10%, reaching over 30% in some schools. School absenteeism occurs in all educational stages but with different causes and effects.

The Final Degree Project presented under the title "School absenteeism, an invisible reality" is an empirical research project aimed at understanding how does collaboration and coordination between internal and external agents of schools contribute to effectively addressing absenteeism, and what are the roles and strategies employed by various agents (e.g., schools, social services, families) in preventing and responding to this issue. This investigation involves the collection and analysis of data pertaining to this phenomenon. To achieve this objective, the study is based on a comprehensive literature review on the topic, as well as the conduct of semi-structured interviews with professionals involved in addressing this issue across various municipalities. The thesis concludes with an analysis and reflection on all gathered information, synthesizing it with relevant literature in the sections dedicated to results analysis, discussion, and conclusions.

The interest in the research topic, school absenteeism, stems from various reasons. Firstly, due to an experience with an educational center which had a high percentage of absenteeism and the challenges that this fact poses to the proper development of students' learning. Secondly, considering the direct impact that the lack of school attendance has on students' well-being and the various etiologies which influence students not going to school. Moreover, emphasising the importance of an effective educational system. Regarding the increasing rates of absenteeism in Catalan Schools, it catches my attention how schools can organise, on the one hand, the internal agents, supports, and strategies, such as teaching staff, attendance programs, emotional support, etc. On the other hand, how these educational institutions establish partnerships with the external community from outside the school, meaning with other institutions, professionals, and, significantly, students' families.

2. Objectives

The document presented focuses on conducting empirical research on school absenteeism, primarily motivated by a personal and professional interest that triggers this issue, as well as the visibility of actions taken by both the educational system and other municipal entities for the prevention of school absenteeism. It explores how collaboration and coordination among internal and external school agents can effectively confront absenteeism. Additionally, it investigates the roles and strategies adopted by diverse agents such as schools, social services, and families in preventing and addressing this concern.

2.1. General objectives

To investigate how collaboration and coordination between internal and external agents of schools effectively address absenteeism, analyzing the involved agents (school, social services, family, ...) and the strategies developed to prevent and respond to this issue.

2.2. Specific objectives

- Evaluate the collaboration and coordination between internal and external agents of the school in addressing school absenteeism.
- Analyse the importance of active family involvement in reducing absenteeism.
- Examine prevention and identification strategies to detect cases of absenteeism as soon as possible.

3. Hypothesis

Through the objectives of this study along with the theoretical framework research on school absenteeism, I propose three different hypotheses.

Firstly, the collaboration between internal and external agents of the school to tackle school absenteeism is crucial for developing effective strategies. Taking a glance at the literature, numerous authors recommend carrying out coordinated actions from different areas to ensure greater success in reducing absenteeism (Benito, I. S., 2021), as Bosch (2018) rightly mentions, school absenteeism is an educational and social problem conditioned by multiple causes and manifestations. Therefore, the response to these situations is not simple and involves an effort of coordination between various entities at different levels (administrations, social services, educational services) to design contextualized actions (Benito, I. S., 2021).

Secondly, active participation of families of primary education students is a key point in reducing absenteeism, as highlighted by Motos, S. G., (2020), families become a point of particular relevance, especially when combined with other forms of intervention. It should be noted that factors contributing to or correlating with absentee behavior can be individual, familial, school-related, or environmental (Motos, S. G., 2020). That is to say, these behaviors may be caused by the presence of a single relevant risk factor or may also have a multicausal relationship, which in both cases will need to be determined (Gubbels et al., 2019).

Lastly, strategies for prevention, identification, and early intervention are fundamental to address and act as soon as possible in future absenteeism cases. Bosch (2018) emphasizes that early and prompt action in cases of sporadic absentee practices is crucial. Therefore, educational institutions must implement absenteeism prevention strategies that facilitate the full schooling of all students, while also detecting and intervening in cases of absenteeism, non-enrollment, and school dropout, in collaboration with the relevant organizations and institutions (d'Educació, D., 2019).

4. Theoretical framework

4.1. Contextualization of the concept of absenteeism

As Bosch (2018) describes, school absenteeism can be summarised as all those repeated or frequent absences without justification, or the total lack of attendance of a student in compulsory school age (6-16 years) at the educational center in which the student is enrolled. Moreover, it is added that similarly, a student aged 6 to 16 who, despite being obligated to be enrolled (compulsory school), is not registered in any school (unschooled), can be considered also absenteeism. Analysing what Bosch (2018) lastly says, absenteeism not only describes a physical absence from school (de la Fuente Fernández, M. A., 2009), it also comprehends cases where students don't belong to any educational institution, despite the fact that the education between 6 to 16 years old is compulsory.

Furthermore, the Department of Education of Catalonia defines school absenteeism as the repeated non-attendance of a student in class, measurable in terms of days or hours of student school attendance. Moreover, in its *Projecte de Convivència i èxit educatiu* emphasises the importance of clarifying some concepts closely related to the term absenteeism (d'Educació, D., 2021).

On the one hand, the term non-enrollment in school, known in Catalan as “*no-escolarització*”, refers to the situation where parents, legal guardians, or caregivers fail to enroll a child in school during the mandatory schooling period without providing a valid justification. On the other hand, the term school dropout, known in Catalan as “*abandó escolar*”, implies a permanent break with the school, meaning that students become disengaged from the educational institution even though they are formally enrolled. Finally, the term deschooling, in Catalan known as “*desescolarització*”, refers to those students who are not enrolled in the educational system.

While non-enrollment in school usually occurs at an early age, school dropout and deschooling are more problematic between the ages of 12 and 16. Studies indicate that individuals who dropout of school are more likely to experience health issues, have an increased risk of involvement in crime, and are often compelled to seek employment in low-income positions (Sahin et al., 2016). Absenteeism has a wide range, from occasional to chronic. The educational centre, along with the network of its surroundings, must take into account the different degrees and types when designing action protocols (d'Educació, D., 2021).

Bosch (2018) classifies absenteeism based on the categorization indicated by the Catalan Education Department for all schools of Catalonia. The grading established refers to the total monthly absences of each student.

Sporadic or occasional absenteeism refers to instances of low frequency, typically not exceeding one day per month, and accounting for less than 5% of monthly absences. This type of absenteeism

encompasses repeated lack of punctuality and delays affecting specific time slots, such as early mornings or afternoons after midday. Additionally, it includes absences from dysfunctional family dynamics, such as students assuming parental responsibilities. Such absenteeism occurs at particular times of the day or during specific periods of the year, often influenced by a particular family dynamic.

The Protocol d'àmbit comunitari davant situacions d'absentisme (2019) specifies that in these cases, the tutor must communicate the situation to the student and the family, along with the measures proposed. These measures will be implemented by the teaching staff in accordance with the rules of organisation and functioning of the centre (NOFC) established.

Moderate absenteeism entails a more regular pattern of non-attendance, occurring with increased frequency ranging from 2 to 5 days each month. These absences typically constitute between 5% and 25% of the morning and afternoon class sessions over the course of the month. Delays and non-attendance during specific classes are quantified as equivalent to 6 to 29 instructional hours per month.

In these cases, the Protocol d'àmbit comunitari davant situacions d'absentisme (2019) contemplate a meeting with the tutor, the student and the family to collectively analyse the situation and identify the possible causes. Immediately, the tutor will analyse the information of the interviews and will communicate it to the teaching staff to make an assessment and agree on the actions to be carried out. Finally, the tutor will meet another time with the family to inform them of the measures proposed by the teaching staff and establish the commitments that the family and the school must fulfill to face the absenteeism situation.

Several absenteeism encompasses both regular and chronic or total absenteeism. Regular absenteeism denotes a higher frequency, ranging from 6 to 15 days per month, with absences covering between 25% and 75% of morning and afternoon class sessions throughout the month. In instances of absenteeism due to delays, it leads to the accumulation of absences equivalent to 30 to 89 school hours per month. Chronic or total absenteeism, on the other hand, entails between 16 and 20 days of non-attendance each month, with absences constituting more than 75% of morning and afternoon class sessions. In cases of 100% unexcused non-attendance, it will be considered as early school dropout.

The Protocol d'àmbit comunitari davant situacions d'absentisme (2019) highlights that these two last types of several absenteeism, apart from initiating the procedure established for moderate absenteeism by the school, it will be necessary to inform the community absenteeism committee about the gravity of the situation in order to work collaboratively with local agents and implement the necessary intervention measures.

4.2. Legislation regarding absenteeism

In order to deal with absenteeism it is very important to explore and understand the existing legal framework designed to face school absenteeism properly and effectively. Facing the rights of students and the responsibilities of educational institutions.

Firstly, we need to point out that, as the art. 27 Organic Law 1/1979, September 26th states, all individuals have the right to education and freedom of learning. Moreover, it is specified that this education must be free, at least in the context of elementary and fundamental instruction, accentuating the compulsory nature of elementary education. Concretely, this basic education spans 10 years of schooling and unfolds regularly between the ages of 6 and 16 (Decree 306/2006, July 20th). In particular, in art. 27 Decree 306/2006, July 20th, highlights the rights and duties in the field of education.

Secondly, regarding the detection of absenteeism, any person or authority who becomes aware that a minor is not enrolled in school or is not attending school regularly and without justification during the compulsory period, must report it to the relevant public authorities, who will take the necessary measures (art. 13 Organic Law 1/1996, January 15th). In relation to public authorities responsible for managing the detection of children's school absences, Law 7/1985, April 2th specifies that municipalities have the competence to participate in monitoring compliance with compulsory education and taking the necessary measures to deal with it. Furthermore, social services are also responsables for addressing contexts of absenteeism. Law 12/2007, October 11th regulates and organises the social services system with the aim of, on the one hand, ensuring universal access to achieve social justice and promote the well-being of individuals, and on the other hand, ensure that this social administration is provided with the necessary requirements and optimal quality standards to guarantee the dignity and quality of life of the population.

Finally, focusing on the educational centres and its organisation and functioning rules, they must include corrective measures related to unjustified absences from class and punctuality (Decree 102/2010, August 3th). Because as outlined in Article 21 of Decree 279/2006, July 4th, students have the duty to attend class and respect the established schedules. Moreover, schools, in their centre organisation and management documents, should define strategies and actions for the prevention, diagnosis, and early intervention against school absenteeism. Families are also crucial contributors to ensuring students' school attendance, that is the reason why school and families must make a joint effort and commitment to foster a supportive and conducive learning development and environment.

4.3. Risk factors related to school absenteeism

School absenteeism is a social and educational problem influenced by multiple causes and manifestations (Bosch, 2018), which are associated with personal, social, or cultural factors. García

(2010) conceptualises absenteeism as a polyhedral figure with many faces that, depending on the case, certain variables will carry more weight than others. Thus, defining prevention and intervention strategies may be inadequate unless all circumstances that could impact the case are analysed beforehand (Bosch, 2018).

In recent years, studies have investigated different risk factors related to school absenteeism. A study of Gallé-Tessonneau et al., (2019) declares that risk factors related to family work and health (parent's unemployment and self reported health), school environment (having a negative contact with the teacher and being treated with disrespect in the school setting), and externalizing behavior were identified as major risk factors for predicting school absenteeism (Gallé-Tessonneau et al., 2019). In a similar way, d'Educació, D. (2019) classifies the risk factors that contribute to absenteeism cases and school dropout as personal, family-related, contextual, curricular, etc. Each case may result from a combination of these factors.

4.3.1. Personal factors of risk

Sahin et al., (2016) found that the biggest cause of students' absence from school was health problems. Other studies have analysed how health problems interrupt education, complicate the learning process, and affect student socialization, leading to a disconnect between school life and the student, resulting in demotivation, disinterest, and school dropout.

The lack of motivation and school performance problems can manifest as apathy, depression, low self-esteem, among other personal characteristics that can also contribute to school absenteeism (Benito, I. S., 2021). So, school absenteeism has also been linked to internalizing and externalizing mental health disorders (Gallé-Tessonneau et al., 2019). As previously mentioned, one example is low self-esteem, which affects students' personal growth by causing insecurities and sensitivity to criticism or rejection. This can lead to stress, causing them to distance themselves from the learning process and, consequently, affecting their academic performance. For that reason Gallé-Tessonneau et al., (2019) states that high levels of school absenteeism have been related to poorer academic performance, decreased social engagement and predicted school dropout.

Generally, absentee students also exhibit low frustration tolerance and a way to avoid these situations is not attending school. In some cases, these students also have difficulties in interacting with peers and teachers, causing a separation and disconnection from school and their learning process. In the same line, a number of studies have indicated that the process of student detachment from school can be attributed to conflictive relationships with teachers, classmates or the general environment of the educational centre (Razeto, 2020). That is the reason why it is very important that teachers establish positive relationships with absentee students (Bosch, 2018).

Another frequent cause of absenteeism is the lack of academic expectation, which encompasses learning difficulties, personal situations, low expectations from family, or an unsupportive contextual reality, all of which affect the relationship with school and education. Sahin et al., (2016) mention that families who have accepted the failure of their children show considerably high cases of absenteeism and school dropout. Esterle-Hedibel (2005) also identifies school difficulties as one of the contributing factors to the school breakdown processes.

Moreover, the weak connection with the educational centre is associated with difficulties for students to feel part of the school, meaning having a sense of belonging to his educational institution. According to Sahin et al., (2016) and Strand, A. S. M., (2014), the sense of belonging to school, the trust in school, the trust in the staff and the commitment to various school activities decrease absenteeism rates. Sahin et al., (2016) destacates that when students view themselves as an important constituent of school, their academic success increases and their probability of dropping out of school decreases. Therefore, the student that has not found his space in the school structure, the only alternative that has is to be distant to the school, either by not attending or doing it regularly (Saez, L. S., 2005). García (2013) posits that to circumvent the potential for student disaffection, it is imperative that educators cultivate a welcoming environment in the classroom, which will facilitate the integration of students.

Finally, the difficulties in adapting to norms or requirements can lead the student to continuously question them, often resulting in the violation of rules related to punctuality or attendance in classes. Sahin et al., (2016) states that monitoring the child's school attendance and homework supports the child's academic progress and school attendance. It is important to bear in mind that students who do not or cannot do the assigned homework due to several reasons do not want to go to school on the day of that class (Sahin et al., 2016).

4.3.2. Family factors of risk

According to art. 37 Law 14/2010, May 27th, on the rights and opportunities of children and adolescents, the primary responsibility for the upbringing and education of children and adolescents belongs to parents or guardians, or those individuals assigned guardianship or custody. Moreover, article 157 of the previous law mentioned, states that not managing the corresponding school placement or preventing a child or adolescent from attending the school when they have a placement without any justifiable reason is considered a violation of the law. Which means that according to Law 14/2010, May 27th, families must ensure the daily attendance of their children at school. Unfortunately, the lack of care for the child is considered the most significant family-based cause of both absenteeism and school dropout (Sahin et al., 2016). Saen (2006) emphasizes that the family situation is at the central point of many causes of school absenteeism.

Studies (Sahin, S., 2016) show that chronic absenteeism and school dropouts are highly common among students who come from low-income families. The disadvantaged socio-economic situation experienced by students' families can lead to difficulties associated with schooling, such as a lack of school supplies or support actions, among others. Mallett (2016) identifies financial difficulties or poverty, lack of access to transportation, homelessness, significant family conflicts, abuse, low parental support, and an attitude of little concern about school as family risk factors. These factors may lead students to exhibit behaviours such as demotivation, distraction, or even absenteeism.

Moreover, the tensions and/or dysfunctions in the family climate resulting from various situations, such as divorce, domestic violence and death of a parent also have a highly negative effect on the student's attendance at school (Sahin et al., 2016) causing distress in children and leading them to disinterest in the learning process and disengagement from the education centre. The early identification of these personal, family and school situations by the educational centre is central to the development of preventive strategies (Razeto, 2020).

In the same way, family mobility, often caused by the fragility and temporality of family employment, can affect the schooling of children, with continuous or sudden changes of educational institutions. This situation not only hinders the involvement and participation of families in monitoring their children, also impedes the learning process, making students not feel the school as their own and affecting their socialization (Benito, I. S., 2021).

It is observed that families who cannot have a good communication with their children, who are highly oppressive or who have no authority on their children and have accepted the failure of their children show considerably high cases of absenteeism and school dropout (Sahin et al., 2016). That is the reason why the relation between children and parents is also a factor that influences absenteeism. Difficulties in establishing emotional and communicative bonds with children can impact the personal development of children (Razeto, 2020). A review of the literature on school effectiveness indicates that the relationship between families and schools is a valuable aspect of educational practice (Murillo, 2008). Therefore, effective communication among family members provides an opportunity to detect the possible alteration in children's behaviour.

Moreover, coercive and permissive parenting styles, which involve acting with authoritarianism and overprotection, can lead to disorientation in students. Saez, L. S. (2005) affirms that the excessive overprotection, or contrarily, neglect and abandonment have a very significant impact on the issue of absenteeism. He adds that parents are role models for their children. Moreover, the inconsistency in maintaining guidelines and rules, that means the lack of coherence between what is said to be done and what is actually done, can cause confusion in students. Therefore, this can be translated to inability to appreciate and respect rules, including those related to punctuality and/or attendance.

Foley (2014) demonstrated that parents' prioritisation and valuation of education have a positive impact on school dropout behaviour.

Furthermore, another factor that affects absenteeism is the relationship between the family and the centre and/or the schooling. If the family is against or contrary to the principles of the centre, this can generate distrust towards the actions and methodologies of the educational centre. Rogers and Feller (2018) identified two erroneous beliefs held by the families of students with high absenteeism. On the one hand, they underestimate the total number of absences, believing that they are half of what they really are. Furthermore, they are unaware of absences in comparison to their peers. Consequently, this fact can hinder the learning process and the integration of the student, initially showing disinterest in everything related to the school.

Finally, the lack of monitoring of childrens' education hinders the cooperative work between the school and the family in order to achieve academic success for their children. Saez, L. S. (2005) describes a family typology in which absenteeism and academic failure have a special incidence. These are families with educational problems, corresponding to families characterised by a low level of education and instruction, in addition to a lack of encouragement for children to study. Also he mentions that these types of families feel incapable and inferior to help their children with school tasks. In these cases, the student reproduces the attitude of disinterest shown by their family towards the school.

4.3.2.1. Family active participation in cases of absenteeism

When preventing a situation of absenteeism, families must actively engage in all the policies developed by both the school and the community to strengthen and increase efforts and improve results (Bosch, 2018). Because as we mentioned before, families have responsibilities and functions in the education of their children (Razeto, 2020). This cannot be left exclusively in the hands of schools (Bosch, 2018). But we have to bear in mind that the participation or guidance of families towards school may vary according to the material living conditions of these families and the past experiences of the parents regarding their own schooling, while the school and educational services can contribute to bridging the gap between family and school (García, 2001).

The degree of parental involvement in their children's education and the quality of time they share with their children have decisive effects on the children's trajectories. Therefore, policies need to be created with the aim of mitigating the effects that the weakness or lack of ties between family and the educational processes of children can have (Bosch, 2018). In this regard, it is necessary to strengthen three axes: sensitization and social promotion of the educational role of families, support for the educational role of families, and finally, boosting family participation in the educational community. In this line, García (2004) affirms that as there are fewer intermediaries between the school and the

family or the adolescent, and the intervention against absenteeism is more direct, there will be more opportunities for the situation to be corrected.

García (2004) suggests that the accompaniment is a resource that should be guaranteed for children and adolescents who are at risk of experiencing a difficult academic relationship with school, a difficult transition between primary and secondary school, or other difficult educational situations. This resource is important, particularly for adolescents who come from disadvantaged social and family backgrounds that cannot guarantee them the necessary adult support and guidance (Razeto, 2020). On the other hand, the use of school-family mediation can be very effective among certain family nuclei, in cultural environments far from the school culture, and is a resource that allows the family to come closer to the school and the school to the family (García, 2004).

4.3.3 Contextual factors of risk

Regarding the contextual factors of risk, the existence of a peer group with absentee behaviours conditions individual behaviour of absentee students. Saez, L. S. (2005) states that the norms, the interests and the implicit necessities in the peer group dynamic can lead a student into absentee behaviours. The need to be accepted and identified by the group sometimes leads students to adopt inappropriate behaviours, such as not attending school.

Usually the complex contexts can also generate tensions and conflicts that students tend to incorporate and reproduce in school (Razeto, 2020). It is considered that cases such as divorce, domestic violence and death of a parent have a highly negative effect on the student's attendance at school (Sahin et al., 2016). These situations often lead to insufficient appreciation of the need to work and engage the student in their learning process, causing the loss of interest in school and gradually the distancing from school. That is the reason why the low participation of students in associative networks can lead them to be alone or on the streets if the family does not have time to be with them. This situation can push them to interact with other children with the same absenteeism behaviours and therefore, to distance from formal educational processes, because the peer group is an important influence in the decisions-making related to the schooling process (Saez, L. S., 2005).

In addition, the alternative for the student who doesn't find a place in the school structure is to distance themselves from school, either by ceasing to attend the educational centre or doing so regularly (Saez, L. S., 2005). In relation to that, it is important that schools recognize and respond to the educational needs of each student, supporting them in their personal and educational development and understanding their capabilities to avoid affecting their self-concept, self-esteem, and motivation, all mentioned before as risk factors for absenteeism behaviours (Razeto, 2020). The Education Department of Catalonia declares that to prevent absenteeism, the educational centres need tools and strategies to address the causes that lead to it. It is also necessary that schools have measures,

resources and specific strategies for the students who return to the school after a period of absenteeism, in order to avoid the chronic absenteeism. Saez, L. S. (2005) mentions that the didactic materials that only explain and reproduce events distant from their environment and reality can disconnect the student from their learning process. A study by Reid (2008) posits that there is evidence to suggest that absentees exhibit a range of negative attitudes towards school, including boredom, dissatisfaction, a lack of interest in certain subjects, and a need for support in developing their language and mathematical skills. That is the reason why it is important to take into account the different cultures in the curriculum to contextualise and link students with personal and academic development.

Moreover, flexibility in education is important because the lack of it regarding the application of different methodologies in the classroom can generate repetitive dynamics that lead to student boredom, demotivation, and disinterest, distancing them from the learning process. As Saez, L. S. (2005) states, the lack of interest in school can be due to both the absence of motivation and the negative effect of certain implicit models within the dynamics of the teaching learning process. Related to that, classroom management is also essential to take into account in order to orient and motivate the student in their learning process. Placing the student as the protagonist of their own learning process and making them feel like they are part of a group, fostering a sense of belonging to the school.

4.4. Prevention of school absenteeism

Preventing absenteeism and educational dropout is key to improving the educational opportunities of children (García, 2022), anticipating the manifestation of the problem and the detrimental consequences that it may have on the future development of the pupils (Razeto, 2020). One of the fundamental areas for its prevention is undoubtedly working with families because, as reviewed in previous sections, absenteeism originates, in part, from situations that occur within the family (Razeto, 2020). Epstein (2001) emphasises the importance of collaboration between school, family, and community in the educational success of students. Research also shows that having a good relationship between families and schools is crucial for student success (Murillo, 2008). Therefore, fostering strong partnerships among these stakeholders is essential in mitigating absenteeism and preventing educational dropout.

This perspective of support entails the implementation of local policies based on the principle of educational shared responsibility among families, educational institutions, and the community, and it requires a methodology of networking among educational agents and socio-educational intervention professionals (García, 2022). The school can't solve the problem of school absenteeism on its own. It needs to work with other local organisations like the municipality, which has lots of programmes and resources aimed at helping children and young people in the area (Razeto, 2020). Also, it's important

to remember that the preventive strategies will depend on the characteristics and dynamics of educational centres, such as their structure, internal organisation, resources, culture and school climate. One of the basic principles in creating and implementing these policies is flexibility (Razeto, 2020).

It is important to emphasize prevention, which underscores the importance of early childhood education, even from ages 0 to 3 years. The benefits of education and schooling at these ages have been widely noted by research, ranging from their effects on academic performance (PISA) to health and emotional well-being (García, 2022). Yoshikawa et al. (2013) highlights that high-quality preschool education can benefit both middle-class and disadvantaged children. In addition, his study shows the positive effects of preschool education on school attendance and long-term academic performance.

In the implementation of family support programs, prior detection of their needs is required, as well as the identification of existing municipal programs and resources regarding work with families for the prevention of absenteeism and educational dropout (García, 2022). There are lots of different ways that families can get involved in their children's education (Epstein, 2011; Weiss et al., 2009). We highlight three fundamental areas of intervention of the programs: Parenting skills, promotion of school engagement, and guidance and support in educational transitions.

In the risk factors of school absenteeism we have seen that parenting styles can impact children's school attendance, and in some municipal spheres, there are various experiences of training for mothers and fathers aimed at raising awareness and facilitating the acquisition of personal, emotional, and educational strategies by parents or other adults with family educational responsibilities (García, 2022). Esterle-Hedibel (2005) otherwise adds that it's not just the parenting styles that matters, but also the quality of the relationships between its members, conflicts, biographical ruptures, living conditions and stigmatisation can all play a part in the processes of unschooling.

Educational institutions are a privileged space for fostering family adherence to and endorsement of school values. From the first enrollment of students in school (preschool or in early childhood education), it is crucial to work on building bonds and communication with families, enhancing their motivation towards their children's schooling, especially with families facing high levels of social vulnerability (García, 2022). Harris (2009) posits that the involvement of parents as allies of schools represents a fundamental strategy of school improvement models in vulnerable educational establishments. Preventive action in educational institutions to promote school adherence can be integrated into their regular activities. For example, through the tutorial action plan, welcoming plans, coexistence plans, guidance and support plans during educational transitions. Additionally, through support and partnerships with community-based intervention programs (García, 2022).

Supporting educational transitions is a privileged area for preventing absenteeism and working with families. Monarca, Rappoport and Fernández (2012) posit that the transition may not present a significant challenge for some young people, whereas for others it may be a significant source of difficulty. This can have a profound impact on educational trajectories, with consequences that are difficult to predict, including periods of absenteeism or early school leaving outcomes. For those young people who are most vulnerable, the transition necessitates an educational response, the implementation of measures to facilitate the transition (Monarca, Rappoport and Fernández, 2012).

Transition support policies should be longitudinal, sustained over time, throughout the life cycle. From this life cycle perspective, policies should primarily focus on prevention, with a special emphasis on early childhood and educational transitions. In this line, recently, the Educational Environment Plans define a community support service (Community Scope Guidance Service), the objective of which is to guide and support students and their families in the process of building successful educational, personal, and social trajectories, and to prevent absenteeism and premature school dropout (García, 2022). Razeto (2020) also mentions that during the transitional period, it is essential to create spaces for dialogue, guidance, and socio-educational support.

5. Methodology

5.1. Research design

The research study examines the phenomenon of school absenteeism in three different municipalities: Badalona, Sabadell, and Santa Perpètua de la Mogoda. The municipalities exhibited comparable characteristics with regard to the topic of school absenteeism. On the one hand, Badalona is a large and diverse city, with areas characterised by significant socio-economic difficulties that have a detrimental impact on educational outcomes, particularly in terms of attendance. On the other hand, Sabadell is distinguished by its long industrial history, yet it also encompasses areas with socio-economic difficulties that impact absenteeism rates. Finally, Santa Perpètua de la Mogoda is the smallest municipality analysed. It also presents challenges related to school attendance, but these are not presented throughout all the areas of the municipality.

With regard to the accurate contextualisation of school absenteeism in the municipalities under consideration, it is pertinent to note that there is no official statistic available on the overall percentage of absenteeism. The absence of data therefore represents a significant obstacle to the conduct of a quantitative analysis. Nevertheless, it is acknowledged that specific areas within each municipality exhibit higher concentrations of absenteeism than others. These areas frequently correspond with zones of greater socio-economic disadvantage.

In order to achieve the research objectives, I have used a methodology based on semi-structured interviews with the agents involved in the prevention and intervention of absenteeism, including both internal agents of the educational center and external collaborators. Among the participants in the interviews were representatives from Social Services, representatives from Ateneus, Education Technicians, Teachers, Management Teams, and Social Integrators from schools. This diversity of perspectives has allowed me to obtain a globalized view of how school absenteeism is addressed from different areas.

Furthermore, with the semi-structured approach of the interviews, I aim to achieve flexibility to explore in-depth the experiences, perceptions, and practices of each of the interviewed agents. Likewise, I tried to identify common patterns, significant differences, and best practices in managing school absenteeism.

5.2. Participants

Municipality	Participants
Badalona	P1: Education Technician, City Council
	P2: Educator, Ateneu de Sant Roc
	P3: Primary and Early Childhood Education Coordinator, Lestonnac School
	P4: Social Integration Technician, Lestonnac School
	P5: Educator, Josep Boada School
	P6: Secretary, Baldomer Solà School
	P7: Educator, Carles Blanch Foundation
Sabadell	P8: Education Technician, City Council
	P9: Social Educator, Social Service
Santa Perpètua de la Mogoda	P10: Technician for Childhood, Adolescence, and Social Services, Socio-Educational Action Service
	P11: Principal, Tabor School
	P12: Child Social Agent 1, Santiga Santa Perpètua de Mogoda School Institute
	P13: Child Social Agent 2, Santa Perpètua School
	P14: Child Social Agent 3, Bernat de Mogoda School

Figure 1: Research participants table (Elaborated by the author).

6. Results Analysis

The phenomenon of school absenteeism is complex and multifaceted, with varying effects on communities. In order to gain a deeper understanding of the dynamics and strategies employed in managing school absenteeism, our attention has been focused on the municipalities of Badalona, Sabadell, and Santa Perpètua de la Mogoda. Each of these municipalities presents specific characteristics and challenges related to school absenteeism. Consequently, one of the objectives of the interviews was to analyse how this issue is addressed in different socio-economic and cultural contexts and to identify common patterns and significant differences in the strategies and practices adopted by these municipalities. This section presents the key findings from the interviews conducted with the various social and educational agents from each municipality. This analysis is structured around the three hypotheses of the research, which highlight the importance of networked collaboration between agents, the role of the family in reducing absenteeism, and the strategies for prevention and identification of this issue.

It is first necessary to acknowledge that the phenomenon of school absenteeism is not distributed evenly throughout municipalities. The Badalona and Sabadell Education Technicians indicated that the concentration of school absenteeism is evident in specific areas of their municipalities. For instance, in Badalona, “it can be observed that the majority of cases occur in Badalona Sud, particularly in the neighbourhoods of Remei, Sant Adrià, Sant Roc, Congrés, Llefia and la Salut” (Badalona Education Technician). Conversely, the areas with “the highest rates of absenteeism in Sabadell are located in the northern region, Can Puiggener, the Serra sector, and the southern region, Campoamor and Barberà” (Sabadell Education Technician). Finally, in Santa Perpètua de la Mogoda, although it is the smallest municipality analysed, a specific area has been identified where this issue is concentrated. According to the Social Agent of Santa Perpètua de la Mogoda, this is in the Can Folguera neighbourhood. The aforementioned areas exhibit a high prevalence of school absenteeism, which is significantly influenced by low socioeconomic factors. The Educator of Josep Boada School provided further substantiation of this assertion by characterising the Sant Roc neighbourhood in Badalona as an area characterised by a high level of poverty, which has a detrimental impact on children’s educational opportunities.

The management of school absenteeism in municipalities follows similar guidelines, although each educational centre applies its own dynamics. According to the Sabadell Education Technician, all municipalities function in a similar way and sometimes coordinate to share strategies for addressing absenteeism, guided by legislation that outlines how to approach this issue. However, the Badalona Education Technician highlighted that each school adapts its measures according to specific needs. The Sabadell Education Technician added that some schools do not use the Municipal Protocol because they do not have absenteeism cases. In general, municipal councils are guided by the

Community-wide Protocol for the prevention, detection and intervention in situations of absenteeism from the Generalitat de Catalunya.

The collaboration between internal and external agents

In relation to the first hypothesis, it can be posited that the collaboration between internal and external agents of the educational establishment to address school absenteeism is crucial for the development of effective strategies. The interviews have revealed that the establishment of networked collaboration between the agents involved in school absenteeism is of significant value. The Sabadell Education Technician emphasised the necessity of networked collaboration, stating, "It is of paramount importance that a family hears a consistent message from the school, social services, school promoters, and other relevant agents". The Sabadell Social Educator concurred, stating, "The more we collaborate and pursue a unified approach, the more readily we can address the issue of absenteeism". Lestonnac School Integration Technician elucidated the operational dynamics of their educational institution, underscoring the significance of regular communication in addressing complex cases. She highlighted that monthly Absenteeism Committees and quarterly Social Committees are convened, which facilitate close collaboration with social services and EAP. The Tabor School Principal proposed that "collaboration with social services is of fundamental importance, particularly in the case of serious instances of absenteeism. Despite the absence of a dedicated group within the school to address absenteeism due to the low prevalence of such cases, the institution collaborates with social services to intervene when problematic behaviours are identified". In relation to the insights from The Lestonnac School Integration Technician and Tabor School Principal, the Badalona Education Technician clarified that each educational centre employs distinct strategies to address absenteeism. The Secretary of the Baldomer Solà School further elaborated that each centre adheres to a unique approach due to the varying contexts and realities of each school, despite their shared geographical location.

Finally, all participants agreed with the statement made by the Secretary of the Baldomer Solà School: "If there are no consequences or further actions, and the efforts of the school and social services have no impact on the family, there is nothing more that can be done with the case" (Secretary of the Baldomer Solà School). A similar situation is observed in Sabadell, where, "if the intervention proves ineffective and the available resources have been exhausted, and the student continues to be seriously absent, the following levels of the administration must respond. However, this has not been the case" (Social Educator, Social Service). She added that "the technicians, who have been involved in these cases for an extended period, have expressed a sentiment of having lost time. This is due to the fact that, despite the implementation of improvement plans and the pursuit of families, there are still instances where children are not attending school. This results in the denial of the right to education

for families and the absence of legal consequences. This is a matter of significant importance that requires further investigation” (Social Educator, Social Service).

The role of the family in school absenteeism

A review of the second hypothesis, which posits that active family involvement is a key factor in reducing absenteeism, reveals that the involvement of families is indeed essential. The Secretary of the Baldomer Solà School underscored the significance of family participation in combating absenteeism and delineates the school's initiatives to engage families. She noted that this approach helps to raise awareness among families about the importance of education and school regularity for their children, thus reducing absenteeism. Moreover, the findings of the research indicate that in primary education, families are frequently identified as the primary agents influencing school absenteeism. The Badalona Education Technician emphasised the necessity for the family to play a consistent role throughout the process, yet acknowledged that, on occasion, the family may inadvertently contribute to instances of school absenteeism. The Sabadell Education Technician additionally observed that it is challenging to engage families in school activities due to their traditional view of education as the exclusive domain of the educational institution. The Secretary of the Baldomer Solà School emphasised that the value of education and the institution of the school is contingent upon the values and expectations held by students' families.

The majority of school absenteeism cases were identified by the participants interviewed as being concentrated among Gypsy families. The Educator of the Josep Boada School and Badalona Education Technician both observed that Gypsy families often fail to perceive school as an important educational or socio-educational resource. Furthermore, it was observed that "the Gypsy community views school as an unimportant aspect of a child's life. These are different cultural, educational, and moral values that make education a low priority for the Gypsy community." (Educator of the Josep Boada School) This cultural perspective represents a significant factor in absenteeism within this community (Santa Perpètua de la Mogoda Social Agent).

Finally, the transition from Primary to Secondary education also plays a role in absenteeism patterns. The Badalona Education Technician posited that during the transition from Early Childhood to Primary Education, children are highly reliant on their families. In the initial phase, children are highly dependent on their families. At a certain point, typically in the fourth, fifth, or sixth grade, children begin to gain some autonomy. This increasing autonomy in later years is associated with higher absenteeism rates in secondary education. The Educator of the Josep Boada School further posited that the reason for the high rates of absenteeism in Secondary Education can be attributed to the fact that it has been occurring since Primary Education. In this initial stage, absenteeism was not the child's fault but the family's, thus solidifying absenteeism as a generational issue. The Educator of

Sant Roc Ateneu also contributed to the discussion by stating that, in general, children who are absent from Early Childhood Education are also absent from Primary Education.

Strategies for the prevention and identification of school absenteeism

With regard to the preceding hypothesis, it can be observed that: The implementation of strategies for the prevention, identification, and early intervention of absenteeism is of crucial importance in order to address and act promptly in future cases of absenteeism. The analysis of the interview responses reveals several key points that provide support for this hypothesis.

Firstly, early intervention is regarded as of critical importance, as evidenced by a participant who stated: “The sooner we intervene, the better” (Sabadell Social Educator). However, implementing effective early intervention strategies presents a significant challenge, particularly given that “the optimal time for intervention is during Preschool Education, but this stage is not a mandatory requirement, which makes detection difficult” (Sabadell Education Technician). “The absence of mandatory attendance in the early years of education presents a significant challenge to the identification and intervention efforts” (Santa Perpètua de la Mogoda Social Agent).

In terms of the strategies employed to prevent and detect instances of school absenteeism, all participating schools concurred on the use of attendance control, calls with families, meetings with families, a great deal of individualised attention with the children, and awareness-raising with the families. The Educator of Sant Roc Ateneu underscored the significance of a collaborative approach, which entails the involvement of the family, the child, and the school. Effective strategies include directly engaging families in the educational process, with the aim of fostering a sense of value and commitment toward education. Despite the efforts of educational institutions to engage families in school activities, the majority of participants indicated that family involvement in school initiatives is relatively limited. The Social Integrator Lestonnac School elucidated that in their institution, they emphasise to families the significance of attending school, and they have incorporated their involvement by conducting activities such as storytelling with families in the classroom. Lestonnac School Coordinator additionally noted that in their educational institution, presentations are conducted for the families at the conclusion of each didactic unit. These activities have proven to be highly successful, with even absent students attending. The same phenomenon occurs with other methodologies that are both attractive and motivating. For instance, “the school offers "ambients" in the afternoon, and children who do not attend in the morning participate in the afternoon "ambients". A similar phenomenon occurs with the learning boxes” (Lestonnac School Coordinator). This finding is consistent with Lestonnac School Coordinator's assertion that student motivation and the pedagogical approach employed in the classroom can also influence absenteeism.

Furthermore, as the Badalona Education Technician asserted, there are educational institutions that have reincorporation plans for students who have been absent from school for an extended period.

"The educational centre finds it challenging to accept this reality because, due to his ability, he should perhaps be placed in courses much lower than his age" (Educator of Sant Roc Ateneu). Additionally, Lestonnac School Coordinator elucidated that upon their return to school, children often exhibit a profound detachment from the established routines and expectations. Consequently, they require additional support, such as a caretaker, assistance in the classroom, or greater flexibility within the classroom environment. The majority of schools interviewed stated that they have a reception plan or a reintegration plan for absent students with the aim of avoiding a further protracted period of absence.

7. Discussion

This section will present a comparison and contrast between the findings obtained from the interviews conducted with stakeholders involved in managing school absenteeism and the theories and previous studies outlined in the theoretical framework of this work.

In the theoretical framework, Bosch (2018) identified a number of factors that influence school absenteeism, including personal, social, and cultural factors. The Santa Perpètua de la Mogoda Social Agent also emphasised the significance of cultural perspectives in the comprehension of absenteeism during the interview. This was further elucidated by the Educator of Josep Boada School and Sabadell Education Technician, who discussed the perception of education within the Gypsy community. Furthermore, according to the theory, the support entails the implementation of local policies based on the principle of educational shared responsibility among families, educational institutions, and the community, and it requires a methodology of networking among educational agents and socio-educational intervention professionals (García, 2022). The importance of a networking methodology is also mentioned by the Lestonnac School Coordinator, who stated that the more collaboration and unified approach, the more readily the issue of absenteeism can be addressed.

In relation to the family, Saen (2006) claimed that the family situation is at the centre of many causes of school absenteeism. This assertion is supported by the Secretary of the Balodomer Solà School, who noted that in primary education, the family is often identified as the main factor influencing absenteeism. For this reason, García (2012) stated that the fundamental areas for preventing school absenteeism are undoubtedly working with families, and the Educator of Sant Roc Ateneu explained that an effective prevention strategy implemented in her school is to involve families in the educational process, with the aim of fostering a sense of value and commitment to education, breaking with what Bosch (2018) and the Sabadell Education Technician expressed, which is that education cannot be left exclusively in the hands of the school.

In terms of theory, García (2022) stated that preventing absenteeism is key to improving children's educational opportunities, in other words, the Sabadell Social Educator expressed that the earlier professionals intervene, the better. Shahin et al. (2016) and García (2004) expressed that monitoring children's school attendance and accompanying them are important resources to prevent and detect absenteeism. The participating schools interviewed explained that they all use them in their daily work. The problem is, as the Sabadell Social Educator pointed out, that the optimal time for intervention is during pre-school education, but this stage is not mandatory, which makes detection difficult. It is therefore very important in that early childhood education phase (García, 2022), even from 0 to 3 years of age, in order to detect and act as early as possible. Finally, according to García (2022), preventive actions in educational institutions to promote school attendance can be integrated into their regular activities, as the Lestonnac School Coordinator explained with the example of her

school, which at the end of didactic units makes presentations to families and also invites them to tell stories. Consequently, the Lestonnac School Coordinator added that the activities mentioned motivate absent students to come to school, confirming what Saez, L. S. (2005) mentions about the attractive didactic materials that make students disconnect from school.

8. Conclusions

In conclusion, this research provides an analysis of school absenteeism in the municipalities of Badalona, Sabadell, and Santa Perpètua de la Mogoda. As evidenced by the interviews and the reviewed literature, the phenomenon of school absenteeism is complex, with multiple causes, and has a significant impact on the educational and social development of primary education students. This is the reason why the research has proved the crucial necessity of networking among the agents involved in the process, with particular emphasis on family participation, and the implementation of early detection and intervention strategies with the objective of reducing and mitigating this educational problem. A comparison of the agents' opinions involved in the process has revealed that each municipality is confronted with different realities, which are influenced by socio-economic factors. Despite the aforementioned differences, the interventions developed have common patterns, as they are all guided by the Department of Education Protocol, which sets out the procedures to be followed by municipalities in addressing school absenteeism. It has been observed that although protocols are in place at the municipal level, there is an urgent need for a more robust administrative response and further investigation into ensuring the right to education.

Despite the numerous experiences and perceptions shared by participants, this research is not without limitations. The absence of official statistics on absenteeism rates has prevented me from contextualising school absenteeism in the three territories and conducting quantitative analysis. Furthermore, the failure of some of the agents interviewed to acknowledge the reality of school absenteeism has constrained the ability to engage with the topic in depth, preventing in some cases a more critical examination of the issue. Finally, the difficulty in locating agents willing to contribute their insights on the subject has needed a significant investment of time, which in many instances has caused delays in the research process.

With regard to the continuity of this research, the objective is to conduct further exploration in order to identify the most effective strategy for reducing and mitigating cases of school absenteeism. This will entail the identification and examination of practices developed in schools and an understanding of all factors that influence absenteeism behaviour. Furthermore, I intend to develop a strategy for the intervention of school absenteeism and analyse its efficacy in the context of real-world school absenteeism cases. Therefore, the objective of this research is not only to contribute to the academic understanding of the issue, but also to provide a practical tool that can be utilized by educational and social agents in their efforts to address this educational challenge.

Bibliography

- Benito, I. S., Grimalt-Álvaro, C., Lázaro, J. L., & Cervera, M. G. (2021). AVALUACIÓ I PROPOSTES EDUCATIVES PER DISMINUIR L'ABSENTISME ESCOLAR A LA CIUTAT DE REUS.
- Bosch i Muntal, A. (2018). L'absentisme escolar (Master's thesis, Universitat Politècnica de Catalunya).
- d'Educació, D. (2019). Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme [protocol](2019).
- d'Educació, D. (2021). Projecte de Convivència i èxit educatiu: continguts de l'aplicació informàtica per a l'elaboració del projecte de convivència (2021).
- de la Fuente Fernández, M. A. (2009). Derecho a la educación, deber de prevenir y reducir el absentismo y abandono escolar. *Revista de investigación en Educación*, 6, 173-181.
- DECRET 306/2006, de 20 de juliol, pel qual es dóna publicitat a la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Westview Press.
- Esterle-Hedibel, M. (2005). Prevención y tratamiento del absentismo y de la desescolarización en Francia: experiencias y nuevas formas de actuar. *Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 3(1), 895-905.
- Foley, K., Gallipoli, G., & Green, D. A. (2014). Ability, parental valuation of education, and the high school dropout decision. *Journal of Human Resources*, 49(4), 906-944.
- Gallé-Tessonneau, M., Johnsen, D. B., & Keppens, G. (2019). The relationship between mental health and school absenteeism in a community sample of French secondary school students: four profiles derived from cluster analysis. *European journal of education and psychology*, 12(1), 77-90.
- García Gracia, M. (2001). L'Absentisme escolar a la ciutat de Barcelona/L'Absentisme escolar a la ciutat de Barcelona/L'Absentisme escolar a la ciutat de Barcelona. *Barcelona societat: revista d'informació i estudis socials*, (11), 126-140.
- García Gracia, M. (2003). L'absentisme escolar a primària i secundària: algunes claus d'anàlisi per a la intervenció. *Abandonament escolar, desescolarització i desafecció*, 7-35.

- García Gracia, M. (2004). L'absentisme escolar a l'ensenyament primari i secundari obligatori: alguns resultats de la recerca. *Educar*, (33), 159-180.
- García Gracia, M. (2016). L'Acompanyament a les transicions educatives com a política contra l'abandonament escolar prematur i millora de l'èxit. *Revista Catalana de Pedagogia*, 10, 33-45.
- García, M. (2013). *Absentismo y abandono escolar*. Madrid: Editorial Síntesis.
- Gubbels, J., van der Put, C. E., & Assink, M. (2019). Risk factors for school absenteeism and dropout: A meta-analytic review. *Journal of youth and adolescence*, 48, 1637-1667.
- Harris, A. (2009). Improving schools in challenging contexts. In A. Hargreaves, M. Fullan, D. Hopkins, & A. Lieberman (Eds.), *Second International Handbook of Educational Change* (pp. 693-706). Netherlands: Springer.
- Llei 7/1985, de 2 de abril, reguladora de las bases de règim local (BOE núm. 80, de 03/04/85)
- Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 5422, 16 de juliol de 2009.
- Llei Orgànica 1/1979, de 26 de setembre, d'Estatut d'Autonomia per al País Basc. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 236, de 2 d'octubre de 1979, pp. 21003-21025.
- Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del codi civil i de la llei d'enjudiciament civil (BOE núm. 15, de 17/01/1996)
- Monarca, H. A., Rappoport, S., & Fernández González, A. (2012). Factores condicionantes de las trayectorias escolares en la transición entre enseñanza primaria y secundaria. *REOP*, 23(número), 49-62.
- Motos, S. G. (2020). ¿ Son efectivos los programas de lucha contra el absentismo escolar?.
- Murillo, J. (2008). Enfoque, situación y desafíos de la investigación sobre eficacia escolar en América. En *Eficacia escolar y factores asociados en América Latina y el Caribe*. Santiago de Chile: UNESCO.
- Pavez, A. R. (2020). Hacia la prevención del ausentismo escolar: propuestas para la intervención socioeducativa. *Revista Brasileira de Educação*, 25.
- Reid, K. (2008). The search for solutions to truancy and other forms of school absenteeism. *Pastoral Care in Education*, 21(1), 3-9.

- Rogers, T., & Feller, A. (2018). Reducing student absences at scale by targeting parents' misbeliefs. *Nature Human Behaviour*, 2, 335-342.
- Saez, L. S. (2005). La educación social: intervención socioeducativa en la problemática del absentismo escolar. *Indivisa. Boletín de estudios e investigación*, (6), 237-248.
- Sahin, S., Arseven, Z., & Kiliç, A. (2016). Causes of Student Absenteeism and School Dropouts. *International Journal of Instruction*, 9(1), 195-210.
- Strand, A. S. M., & Granlund, M. (2014). The school situation for students with a high level of absenteeism in compulsory school: Is there a pattern in documented support?. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 58(5), 551-569.
- Weiss, H. B., Bouffard, S. M., Bridglall, B. L., & Gordon, E. W. (2009). Reframing family involvement in education: Supporting families to support educational equity (Equity Matters: Research Review No. 5). New York: Columbia University.
- Yoshikawa, H., Weiland, C., Brooks-Gunn, J., Burchinal, M. R., Espinosa, L. M., Gormley, W. T., ... & Zaslow, M. J. (2013). Investing in our future: The evidence base on preschool education. Society for Research in Child Development.

Appendix

P.1 Interview Education Technician, Badalona City Council

1.- Teniu alguna política vigent que tracti l'absentisme escolar a Badalona?

Primer de tot vull destacar que l'absentisme escolar no afecta a un gran nombre de la població de Badalona i que aquest fenomen es localitza en determinades zones del municipi. Els focus més grans se situen en determinats barris o zones. A Badalona podem determinar que el gruix de casos d'absentisme escolar es donen a Badalona Sud (Remei, Sant Adrià, Sant Roc, Congrés, Llefià i la Salut). En aquests territoris és on es concentren l'índex més alt d'absentisme escolar.

Nosaltres com Ajuntament, ens toca per llei treballar aquesta problemàtica. Aquesta problemàtica es treballa primordialment des de Serveis Socials. Segons la Llei del Menor (2010) l'absentisme escolar és un factor de risc, per aquest motiu, es treballa des de Serveis Socials. Als centres educatius hi ha referents de Serveis Socials que tenen circuits per conduir la informació i fer les intervencions.

Durant els últims anys (2014), s'han fet diferents actuacions per fer front a l'absentisme escolar. Moltes vegades aquestes actuacions s'han fet més centrades a territoris concrets i algunes vegades fonamentades directament per als equips de Serveis Bàsics del Territori, a causa del contacte amb els centres educatius, amb les unitats familiars... Anteriorment a aquest pla d'actuació de l'any 2014, hi havia algun pla d'actuació anterior, de l'any 1996. Actualment, s'està revisant aquest pla d'actuació per publicar un de nou. Entre el pla de l'any 2014 i el pla que s'aprovarà pròximament hi ha certes diferències, però bàsicament són diferències pel que fa als indicadors i les situacions de risc.

2.- Com és la vinculació entre l'escolar i els agents externs que treballen l'absentisme escolar?

Cada centre educatiu funciona amb dinàmiques diferents. Hi ha centres educatius que tenen GTM (Grups de Treball Multidisciplinaris). Hi ha altres centres que tenen Comissions d'Absentisme. Això depèn del nivell d'absentisme que tingui l'escola. Normalment, els Serveis Bàsics es reparteixen les referències dels centres educatius. Els educadors normalment tenen un nombre de centres educatius assignats, però, abans que arribin els Serveis Socials, hi ha unes actuacions prèvies des dels centres educatius que estan molt millor explicades en el nou Pla d'Actuació que es publicarà pròximament. També hi ha un element que ha canviat del pla antic, ara els centres educatius tenen una figura nova, el TIS (Tècnic d'Integració Social), que fan de pont entre el centre educatiu, les famílies i els alumnes. El fet que hi hagi aquesta figura que és molt més propera que la direcció del centre o al propi mestre, facilita en molts casos la resolució de l'absentisme escolar o l'obtenció d'informació de la situació que fa que l'infant no vagi a l'escola.

En el cas que la situació no arribi a una millora amb la primera fase del pla, la que es treballa des de l'escola (el pla engloba des de la primera falta a l'escola fins a l'abandonament de l'escola), els GTM, les Comissions d'Absentisme i Serveis Socials fan un pla de treball. En el cas que sumat a l'absentisme escolar hi hagi altres indicadors de risc, intervé la figura de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA).

3.- Com és la relació entre els centres educatius i l'Ajuntament de Badalona?

Els agents més implicats en el pla d'absentisme escolar són els Serveis Socials. Per exemple, des de l'Ajuntament hem treballat la creació del Pla d'Actuació. Des d'aquí és on plantegem la revisió d'aquest pla, qui fa les actuacions són les escoles, els Equips Directius, els Mestres i Serveis Socials, sobretot amb els Educadors de Carrer i els Integradors Socials. La relació que tenen Serveis Socials amb els Agents Educatius és molt estreta i és bona, fa molts anys que treballen aquest tema i molts d'altres.

4.- En el Pla d'Actuació que publicareu aquest any plantegeu propostes perquè l'escola pugui dur a terme al centre per reduir l'absentisme escolar?

Ben bé propostes no. El treball de l'absentisme escolar hi ha una gran part que el fa el centre educatiu, la part més preventiva. Aquesta se situa en les comissions tècniques, les comissions d'absentisme escolar i els GTM i a partir d'allà es fa un Pla de Treball. En aquest Pla de Treball pot estar des de Serveis Socials, l'EAP, el tutor i l'Integrador Social. Els espais de treball són aquests, sobretot si hi ha Comissions i Grups de Treball Multidisciplinaris. Bàsicament, és la forma de relacionar-se des de Serveis Socials amb els centres educatius i a la inversa també.

5.- Dins del nou Pla d'Actuació inclouen la figura de la família? De quina manera?

Sí. Has de pensar que des d'Educació Infantil a Educació Primària els infants són molt dependents de les famílies. Per tant, aquesta primera fase els infants depenen molt de la unitat familiar. A partir d'un determinat moment (quart, cinquè o sisè d'Educació Primària) els nens ja comencen a tenir certa autonomia. En segons quins territoris els infants tenen més autonomia que en altres. El paper de la família evidentment ha de ser constant durant tot el procés, però sí que en determinats moments per diferents motius, qui pot fomentar les situacions d'absentisme escolar és la família. Arriba un moment, però, que el menor ja comença a prendre decisions, per exemple, en el pas d'Educació Primària a Educació Secundària. Per aquest motiu, amb la família sempre s'ha de tenir contacte, però ens trobem famílies que no poden tenir el control dels seus infants, és en aquest moment que activitats fora de l'àmbit escolar (extraescolars) poden motivar a l'infant a no tenir conductes absentistes. Hi ha centres educatius que elaboren plans de reincorporació.

6.- Com s'actua en el cas que la família no posi de la seva part?

És un tema difícil perquè si aquest infant no té altres factors/indicadors de risc, el DEGAIA no pot fer res. Per tant, no en queda un altre que anar utilitzant recursos per veure si aquest problema se soluciona. Depèn l'edat de l'infant es pot tenir una actuació o una altra. En el cas d'un infant de 12-13 anys, encara es pot treballar la reincorporació a l'escola. Per altra banda, en el cas d'un infant de 4 anys que depèn de la família a l'hora d'anar a l'escola, és molt més complicat, afegint el fet que l'Educació Infantil no és obligatòria. És un problema que no sigui obligatòria l'educació des d'Educació Infantil. Sobretot s'intenta buscar recursos al territori, lligar a l'infant en espais de lleure normalitzats.

7.- Em sabries dir centres educatius de Badalona que tinguin molt percentatge d'absentisme escolar?

Escola Baldomé Solà, Escola Margarita Xirgu i Escola Miguel Hernández.

P.2 Interview Educador Ateneu de Sant Roc, Badalona

1.- Com treballem l'absentisme escolar des de l'Ateneu de Sant Roc?

Les nostres activitats són fora de l'horari escolar, a partir de les 17.00 h. Treballem amb infants que estan cursant Educació Primària, d'Educació Secundària, Batxillerat i Cicles Formatius. També treballem amb els centres educatius d'on venen aquests infants. Intentem coordinar-nos per poder veure com podem ajudar de l'Ateneu, tant a nivell de coneixements de l'escola (reforçar les matemàtiques, la lectura...), ja que disposem d'espais d'estudi com a nivell de Serveis Socials. Per exemple, si tenim un cas d'absentisme escolar que Serveis Socials té detectat ens coordinem amb l'Educador que s'encarrega de l'absentisme. També, ens posem en contacte amb l'escola i amb l'Integrador Social.

Amb l'Escola l'Estonnac treballem molt amb el TIS (Tècnic d'Integració Social) o amb els tutors, vull dir que amb casos d'absentisme escolar reforcem molt. És molt típic que l'infant estigui malalt al matí a l'hora d'anar a l'escola i a la tarda ja estigui recuperat per anar a l'Ateneu.

També, treballem molt amb la família. Tenim l'avantatge que a l'Ateneu venen perquè volen, que no és el mateix que l'escola. Per aquest motiu, tenim molt vincle i molta relació amb les famílies. Hi ha pares i mares d'infants que també havien vingut a l'Ateneu quan eren joves.

2.- En la meua recerca m'estic centrant en l'absentisme escolar a Educació Primària. Segons em va dir el Tècnic d'Educació de l'Ajuntament de Badalona l'absentisme escolar en aquesta etapa està més vinculat a la família que més en l'infant. Per tant, com treballem amb les famílies?

Des de l'Ateneu sempre treballem amb les famílies. Fem un parell de tutories oficials, a l'inici de curs i cap a finals, a més de les que facin falta. En aquestes tutories plantegem objectius que estan molt relacionats amb l'escola. Totes les famílies saben que ens coordinem amb Serveis Socials i que qualsevol cosa que la família pacti amb Serveis Socials o amb l'escola, ens arriba a nosaltres. Sobretot amb famílies que tenen més dificultats intentem crear aquests espais de comunicació.

Amb els adolescents sobretot fem reunions amb les famílies quan han de canviar de cicle, és a dir quan han de passar d'Educació Secundària a Batxillerat, per si tenen dubtes (sobretot temes de tramitacions). Després també ajudem a les famílies amb tot el tema de preinscripcions, de beques, per tal de fomentar que els infants vagin a l'escola i que la família tingui facilitats.

3.- És l'escola qui contacta amb vosaltres quan detecten un cas?

Normalment, des de l'Ateneu ja que tenim la llista dels infants i un parell de cops a l'any com a mínim tenim una entrevista amb el tutor per veure com va i com podem treballar amb l'escola. Això ja està establert des de sempre, intentem tenir reunions ja sigui amb els instituts com amb les escoles. També,

ens comuniquem molt per correu electrònic o trucades telefòniques en casos d'infants que sospites que tenen conductes absentistes.

Solem remarcar que primer de tot és l'escola i quan l'horari escolar es compleix, llavors sí que deixem als infants venir a l'Ateneu. Remarquem a les famílies que si els seus infants volen venir a l'Ateneu primer han d'assistir a l'escola.

Dels infants que tenim actualment, no tenim molt absentisme escolar. Vull dir que el treball dels anys també es nota. En altres anys potser sí que hi havia més infants absentistes. Per exemple, ens trobàvem amb infants que venien a l'Ateneu i després no assistien a l'escola. Llavors teníem el dubte de si deixar-los venir a l'Ateneu o no, perquè si no venien a l'Ateneu tampoc assistien a l'escola. Per aquest motiu, des d'aquí anem treballant amb l'escola perquè si hi ha absentisme escolar hi ha una part que és familiar, una part que és l'infant i una altra que és escola. Moltes vegades hi ha escoles que no tenen les eines que haurien de tenir per poder treballar l'absentisme escolar.

4.- Influx que l'etapa d'Educació Infantil no sigui obligatoria?

Bé he de dir que en aquest barri és com si ho fos. Sí que és veritat que hi ha més absentisme escolar per motius com "fa fred avui i no portaré al meu fill o filla a l'escola". Però he de destacar que normalment si l'infant és absentista a Educació Infantil també ho serà a Educació Primària. Sí que és cert que a vegades et trobes amb absentsismes greus que van dos dies a l'any a l'escola, dues setmanes a l'any o un mes a l'any. En aquests casos l'infant quan s'intenta incorporar de nou a l'escola, el centre educatiu ho té molt difícil per assumir aquesta realitat perquè per capacitat l'haurien de col·locar potser en cursos molt inferiors a la seva edat.

5.- Saps alguna tècnica que utilitzi alguna escola per controlar l'absentisme escolar?

No ho sé. Suposo que cada escola controlar l'absentisme com pot. He de dir que per territori hi ha un Educador que forma part dels Serveis Socials que s'encarrega de tema de l'absentisme escolar. Hem de destacar que estem en un barri on l'absentisme escolar és molt alt. En el barri es treballa l'absentisme escolar quan és greu. És a dir que aquí que un infant falli el 25% de les classes no es considera absentisme escolar, sempre hi ha un dia o dos per setmana que l'infant no va a l'escola.

Durant anys havíem tingut algun projecte d'absentisme escolar amb una entitat del territori que tenia un projecte d'intervenció a través de l'absentisme escolar. El que feien era centrar-se en famílies que veien que podien fer un treball amb elles i així poguessin aconseguir que l'infant pogués tornar a reincorporar-se a l'escola.

6.- Quines escoles del barri creus que tenen més absentisme escolar?

S'ha de destacar que d'escola de titularitat pública en el barri no existeix cap. En el barri tenim l'Escola Lestonnac què és concertada i l'Institut Eugeni d'Ors de titularitat pública. Després al costat, al barri Artigas hi ha una altra escola de titularitat concertada. Al barri del Congrés tenim l'Institut-Escola Baldomé Solà de titularitat pública i al costat de la parada del metro de Gorg, tenim el Josep Boada. La majoria d'infants que venen a l'Ateneu d'una escola pública venen de l'Escola Josep Boada. També, tenim molts infants que s'escolaritzen a l'Escola Lestonnac i a l'Escola Ítaca, que se situa en el barri de Llefia.

Des de l'Ateneu tenim diferents projectes d'infància. El projecte que treballem més el tema d'absentisme escolar es fa de dilluns a divendres. Després tenim un parell de projectes més on venen aquells infants que no presenten conductes absentistes, però venen per la part més de lleure, encara que si tenen deures també els ajudem.

S'ha de destacar que a vegades les reunions de coordinació escola-Ateneu depenen de l'esforç i la importància que els centres educatius posen en el tema d'absentisme escolar.

7.- Com organitzeu les tardes a l'Ateneu?

Obrim de 17.00 h a 20.00 h. El primer que els infants fan és berenar, comparteixen el berenar, seuen i expliquen com ha anat el dia, després a les 18.00 h fan esbarjo. A continuació, dediquen 45 minuts aproximadament a l'estudi. Si porten deures, són poques les escoles que posen deures, fan deures. Si no a través de jocs educatius, es fan activitats relacionades amb matemàtiques, amb l'atenció, amb l'estratègia, amb la lectura. Tenim un projecte de lectura que consisteix en l'ajuda i la pràctica de lectura individualitzada per agafar la dinàmica de la lectura. Finalment, l'última hora la destinem a activitats lúdiques, fem activitats esportives perquè treballem molt el tema de la salut.

8.- Com organitzeu els grups d'infants a l'Ateneu?

Els que venen diàriament els tenim per edats. Primer i segon, tercer i quart i cinquè i sisè. Són uns 9 infants aproximadament per grup. L'objectiu és poder-los atendre d'una manera més individualitzada, diferent de l'escola.

9.- Des de l'Ateneu feu molt sovint tallers amb les escoles del barri?

No, és puntual per determinades activitats. A l'Ateneu tenim un espai gran on sempre tenim una exposició temàtica i fa poc vam treballar els Objectius de Desenvolupament Sostenible, coincidint que l'Escola Lestonnac també ho estava treballant. Així que els infants d'aquesta escola van venir a fer una dinàmica a l'Ateneu.

10.- Els caps de setmana s'organitzen activitats a l'Ateneu?

Els caps de setmana depèn una mica del projecte. Els projectes poden organitzar una excursió, però no és un esdeveniment establert fix. Coincidint ara amb les festes de Badalona, els caps de setmana organitzem activitats infantils per tot el barri. Per tant, es convida a totes les famílies del barri. Després tenim també un projecte de divendres a la tarda en el qual tenim un equip voluntari que surt a les pistes del barri a jugar amb els infants. Som una entitat que estem oberts al barri, a les necessitats i a la realitat del barri.

11.- Com es fa conèixer l'Ateneu a les famílies?

Hi ha molta coordinació entre les escoles i l'Ateneu. Per tant, quan una escola detecta que un infant li aniria bé anar a l'Ateneu l'escola ens ho comunica. Però la major part de les famílies coneixen l'Ateneu a través de "boca-orella".

P.3/P.4 Interview. Primary and Early Childhood Education Coordinator and Social Integration Technician of Lestonnac School, Badalona

1.- Qui s'encarrega de l'absentisme escolar al centre educatiu? I com és la gestió d'aquest fenomen?

Tenim una Comissió d'Absentisme d'Educació Primària i Infantil i una altra d'Educació Secundària. En totes dues hi ha els representants de l'Equip Directiu. L'última instància que porta el tema de l'absentisme escolar és l'Equip Directiu i es vehicula amb aquestes Comissions d'Absentisme. En aquestes Comissions d'Absentisme formen part el Cap d'Estudis de cada una de les etapes escolars, el Promotor Escolar, l'Integrador Social (TIS) i ara s'afegirà els Serveis Socials, tot i que fins ara ja treballem i ens passàvem les dades amb fluïdesa. En aquestes comissions s'analitzen els casos més greus d'absentisme escolar, els que porta el Promotor Escolar (exclusivament són alumnat gitano) i l'Integrador Social (alumnat d'altres cultures/nacionalitats).

Darrere de tot aquest procés hi ha les tutores de l'aula, les que analitzen quin és l'absentisme de cada un dels grups. Es detecta l'absentisme des de les tutories, es comunica al Cap d'Estudis i el cas es porta a la Comissió d'Absentisme. A nivell d'equip directiu i d'Integrador Social dels casos més reiteratius, greus i endèmics es fa una anàlisi d'aquelles accions que queden per fer o que s'han de continuar fent.

2.- Quins agents externs són els que treballen al centre educatiu per abordar l'absentisme escolar?

Estem en contacte amb els Serveis Socials de Sant Roc, amb la Treballadora Social de l'EAP i el Promotor Escolar que és de l'entitat Pere Closa i treballa en diferents escoles del barri de Sant Roc.

3.- Com és aquesta comunicació amb els agents externs?

La comunicació dels casos més greus i sobretot que són comuns amb l'escola i Serveis Socials és molt constant, cada mes es passa l'assistència d'aquests infants. També mensualment fem a Comissió d'Absentisme i després, una vegada per trimestre també fem la Comissió Social en la qual s'aborda també el tema. Això s'ha de tenir en compte que són les reunions que estan sistematitzades, també se li ha d'afegir les vegades que ens comuniquem perquè hi ha necessitats. Per via correu electrònic hi ha una comunicació constant, estreta i fluida, sobretot amb els Serveis Socials i amb l'EAP.

4.- Quines eines utilitzeu per a la prevenció i la detecció de l'absentisme escolar?

Per la prevenció, que creiem que és molt important, prioritzem sobretot en aquest llistat d'alumnes absentistes els alumnes més petits, per poder fer la feina des que entren a l'escola. Després des de les tutories es fa un seguiment, es fan també entrevistes a les famílies, i fins i tot es truca a les famílies en cas de no saber el motiu de l'absència de l'infant. Es remarca molt a les famílies la importància de

venir a l'escola i també, hem incorporat l'entrada de les famílies a l'escola. D'aquesta manera, la família també veu com es treballa dins l'aula i intentem portar la família cap a dins l'escola. Per exemple, fem activitats com els contes amb família on les famílies venen a explicar contes a l'aula. Aquesta és una estratègia per valorar l'escola i per prevenir tot el tema de l'absentisme escola i veïin la importància de les accions que fem a l'escola.

Sobretot impliquem molt les famílies a l'escola perquè en el barri hi ha molt el concepte de deixar la responsabilitat a l'escola d'educar a l'infant. Per exemple, als cursos d'Educació Primària intentem que quan s'acaba una unitat didàctica es facin presentacions d'aquesta per les famílies. En aquestes activitats normalment són d'èxit i venen inclús els nens que són absentistes. Per exemple, tenim els ambients a la tarda i infants que al matí no venen a l'escola a la tarda venen a fer l'activitat d'ambients. El mateix passa amb les capses d'aprenentatge. Per tant, són metodologies en les quals els infants les troben més atractives i motivadores. En aquests casos que detectem llavors es fa la feina amb la família.

D'eines de detecció bàsicament és el fet de passar la llista i l'anàlisi de les dades que recollim de la llista setmanal. Les llistes es recullen i es calcula el tant per cent d'absentisme. Tenim una plataforma educativa en la qual es va recollint també totes les accions que es fan en el dia a dia, per corroborar a la família l'absentisme que té l'infant. D'aquesta manera, queda registrat tot l'absentisme que du a terme cada infant.

Sobretot es fa molt treball en xarxa amb el barri. Si tenim infants de l'escola que estan vinculats a diferents activitats del barri també es fa un seguiment de l'assistència d'aquests infants. Per exemple, si no ha vingut a l'escola i després ha anat a la tarda a l'Ateneu, es parla amb l'Ateneu. Aquesta coordinació amb l'escola a nivell de barri també és molt important.

6.- Quins són els principals factors de risc que afecten l'absentisme escolar al centre educatiu?

Principalment, el valor que se li dona a l'educació i la família i els referents d'èxits que els infants tenen. També, les expectatives que tenen les famílies. Nosaltres encara ens trobem amb famílies que pensen que si aprenen només a llegir, escriure, sumar i restar l'infant ja té tots els coneixements adquirits. Per tant, pensen que adquirir aquests coneixements no cal que vingui l'infant cada dia a l'escola. A més, les expiracions i el barri on l'infant li ha tocat néixer. Un altre factor que pensem que no afavoreix al tema de l'absentisme escolar és el no prioritzar el dret als infants a anar a l'escola perquè tampoc hi ha cap repercussió en el fet de no portar-lo o bé, la repercussió o és prou contundent perquè les famílies diguin "hem de portar-lo a l'escola". Sobretot afecta molt el factor social, si la família està vivint una situació de vulnerabilitat, l'escola passa a ser l'última preocupació per les famílies.

7.- Creieu que afecta que l'Educació Infantil no sigui obligatòria en l'absentisme escolar?

Sí. Però en aquest sentit hem après que el fet que no sigui obligatòria no vol dir que un cop hagi matriculat l'infant a l'escola llavors és obligatòria. Per tant, si una família ha inscrit al seu infant a Educació Infantil, l'educació és obligatòria. Nosaltres amb la comunitat gitana és una feina que estem treballant perquè ells a Educació Infantil no veuen la necessitat que l'infant vagi a l'escola. Insistim que matriculin els infants a l'escola i llavors a partir d'aquí comença la primera feina. Ens hem trobat amb famílies que el primer trimestre de l'infant plora i llavors ja no el porten més a l'escola. Ara tenim infants que després de Setmana Santa han començat l'escola perquè han vist la necessitat de portar l'infant a l'escola. Per tant, aquests infants ja van amb una diferència de ritme diferent de la resta del grup classe.

També, tenim molts infants de matrícula viva i per nosaltres és molt difícil controlar si l'infant prèviament ha sigut escolaritzat a un altre centre, sobretot els infants d'origen pakistanès.

La realitat que ens trobem és que l'absentisme escolar va molt relacionat amb les cultures. Per exemple, l'alumnat que tenim d'origen pakistanès en general venen a l'escola i no s'ho qüestionen. En canvi, on hi ha més casos d'absentisme escolar és amb la comunitat gitana.

8.- Quan un alumne absentista reincorpora a l'escola feu algun tipus d'actuació especial?

Sí. El que passa que aquests infants quan tornen a venir a l'escola estan totalment desenganxats de la rutina escolar. Sobretot amb Educació Primària aquesta reincorporació no costa tant que amb els d'Educació Secundària perquè les mancances i les diferències com major sigui el curs, més grans són. Per tant, sovint són infants que necessiten un vetllador, un suport a l'aula, més flexibilitat a l'aula... Això requereix a nivell de centre una gran gestió i organització perquè els recursos són els que són i a partir d'aquí anem jugant. S'ha de dir també que a Educació Primària els casos d'absentisme greus tampoc són molts, són més a Educació Secundària, tot i que respecte a anys anteriors ha millorat.

9.- Com gestioneu el nivell acadèmic en la reincorporació dels infants absentistes?

S'ha de tenir en compte que la diversitat de nivells en el centre educatiu ja és gran. Per tant, el fet de treballar diferents nivells dins de l'aula ja és una cosa habitual a l'escola. Aquests alumnes absentistes tenen la feina adaptada de la mateixa manera que un infant amb necessitats educatives especials també la té. Aquest fet en aquest sentit ens facilita la reincorporació d'aquests infants absentistes a l'escola, sobretot a Educació Primària.

Sí que és veritat que a Educació Primària és un treball més de conscienciar a les famílies de la importància de l'educació. En canvi, a l'Educació Secundària és més conscienciar als infants.

P.5 Interview. Educator of Josep Boada School, Badalona

1.- Qui porta la gestió de l'absentisme escolar al centre?

Qui porta el gran pes de l'absentisme escolar dins l'escola és l'Equip Social, que està format per l'Educadora i la Integradora Social. Aquest equip cada setmana fa el control de l'absentisme de l'escola, però a part un cop al mes es fa la Comissió d'Absentisme que a part d'estar format per l'Equip Social, també pertany alguna membre de l'equip directiu, normalment la cap d'estudis, el referent d'absentisme de Serveis Social del barri, i a part també el Promotor Escolar que és una figura externa que cada dia de la setmana va a una escola diferent del territori per fer aquest control de l'absentisme. Aquesta és una figura externa contractada pel Departament d'Educació i normalment, porta casos d'absentisme d'ètnia gitana, perquè els Promotors Escolar són del Poble Gitano. És una figura que va posar el Departament d'Educació per treballar des de l'ètica tot el tema del fracàs escolar i molts aspectes més.

2.- Com gestioneu des de dins l'escola l'absentisme escolar?

En primer lloc, el tutor o la tutora de l'aula cada dia, matí i tarda, passen llista. Per tant, el registra l'assistència dels infants dia a dia. Seguidament, els divendres durant tot el matí l'Equip Social fa l'anàlisi de l'assistència d'aquella setmana. Moltes vegades ens remuntem a setmanes anteriors per veure si són faltes puntuals d'una setmana o no. A partir d'aquesta anàlisi, s'arriben a acords i intervencions. Per exemple, trucar a les famílies per preguntar la causa de l'absentisme. A vegades aquestes trucades tenen l'objectiu de citar a les famílies a l'escola i fer una reunió. Aquest fet de convocar la família presencialment és un esglaió més, en el cas que la trucada no solucioni res. He de remarcar que les trucades, en teoria, sempre les ha de fer primer el tutor o la tutora de l'infant perquè són els referents de l'infant dins l'escola. En el cas que la trucada i la reunió presencial no doni fruits, llavors entra l'Equip Social o el Promotor Escolar i es comença a fer el seguiment. La realitat de tot això, és que els tutors i les tutores van desbordats i s'aprofiten de l'Equip Social de l'escola i deixen la responsabilitat de fer la primera trucada a aquest equip. En conseqüència, el circuit dins l'escola per tractar l'absentisme llavors falla i ens trobem molts divendres a l'hora de fer l'anàlisi d'assistència que hi ha casos d'absentisme de fa mesos molt greus i ningú està intervenint, cosa que fa que res es solucioni. Per tant, hi ha un mal treball intern entre els mestres de l'escola i l'Equip Social per fer front aquests nous casos d'absentisme que no estan dins dels 69 casos que ja tenim en seguiment.

Resumint, el circuit és: El tutor o tutora fa sempre o hauria de fer sempre la primera intervenció, trucada i citar la família. Si això no millora, llavors el tutor o la tutora demana el suport de l'Equip Social. A continuació, l'Equip Social agafa el cas de l'infant i es comença a fer el seguiment del cas cada divendres. Si la situació després d'una entrevista no millora es consulta amb Serveis Socials si té referents socials i si és així, es fa una entrevista conjunta amb tots els agents i la família. Si això no

millora, Serveis Social torna a fer una trucada a la família i els cita al centre de Serveis Socials del barri. I finalment, si amb això tampoc millora es deriva a la Comissió Tècnica Local que aquí ja intervé l'Ajuntament de Badalona i es fa un acord amb la família. En el cas que això tampoc serveixi, en teoria s'aplica el Protocol Municipal d'Absentisme de l'any 2014, però és tan antic que ja no s'aplica perquè han canviat molts referents.

El problema és que tenim un absentisme molt greu al barri i tothom es va tirant la pilota i les persones encarregades de redactar aquest protocol no saben les realitats dels centres escolars. En cap moment els docents de les escoles tenen veu i vot a l'hora de fer propostes per la redacció d'aquest protocol. Per tant, aquest protocol no és realista ni adaptat a les necessitats de les escoles.

3.- Quins són els factors de risc d'absentisme de l'escola?

En primer lloc, que és un barri molt desafavorit i gueto i la majoria de les famílies que viuen al barri són d'origen gitano. El poble gitano entén el recurs de l'escola no com un recurs educatiu o socioeducatiu en el qual l'infant aprenen, sinó com una cosa poc important a la vida de l'infant, com un aparcament. Són uns altres valors culturals, educatius, morals... Llavors que l'educació pel Poble Gitano no és prioritat. I és un factor molt important dins de l'absentisme. Hi ha altres cultures que també presenten casos d'absentisme, però són causats per problemes familiars. Per exemple, per la supervivència. No poden portar als infants a l'escola perquè han d'anar a treballar i prefereixen poder guanyar els diners per poder menjar que portar el seu infant a l'escola. Per tant, és un barri amb una pobresa tan extrema que afecta l'escolarització dels infants. Les famílies viuen el dia a dia, no pensen en el futur, pensen a poder aconseguir els diners per menjar durant el dia.

4.- Des de l'escola feu intervenció perquè aquesta cultura entorn de l'educació canviï?

Dins l'escola els valors que s'ensenyen, l'acompanyament que es fa a l'alumnat ja va dirigit a això. Adaptem les feines perquè l'alumnat no es frustri i tingui ganes de venir a l'escola. A banda d'això, aquesta escola i moltes del barri som centres educatius molt flexibles. També, es fa molt acompanyament a les famílies, se'ls facilita molt fer tràmits de beques perquè els infants es puguin quedar a l'escola i les famílies no hagin de perdre temps anant a recollir els infants. Per tant, intentem que això no repercuteixi en casos d'absentisme. A més, conscienciem molt a les famílies, els diem que els infants han d'aprendre per no ser enganyats i pel seu desenvolupament personal de cara a conviure en societat on hi ha normes de convivència.

És molt difícil perquè és molta feina i els canvis són molt lents, sobretot en el tema de la cultura de l'educació.

5.- Per tant, la família podríem dir que és el principal factor de risc en els casos d'absentisme?

Sí. Llavors entens per què a Secundària hi ha els alts percentatges d'absentisme, perquè ja ho fan des de la Primària i en aquesta primera etapa no ha sigut per culpa de l'infant sinó de la família i, per tant, l'absentisme s'ha anat arrelant, és una cosa generacional.

6.- Quines eines de prevenció i intervenció teniu a l'escola?

El control d'assistència, les trucades amb les famílies, les reunions amb les famílies, moltes atencions individualitzades amb els infants, la conscienciació amb les famílies.

7.- Amb quins agents externs treballeu?

Serveis Socials, Promotor Escolar i la Treballadora Social de l'EAP.

8.- Cada quant us reuniu?

Cada setmana es fa l'anàlisi i un cop al mes es fa una reunió de Comissió d'Absentisme. La comunicació és molt fluida i en xarxa. Per mi és el més important i el que acaba funcionant sempre.

9.- Com feu que la família pugui participar en la millora?

En l'àmbit pedagògic, un cop per trimestre tots els cursos fan una activitat amb famílies, s'obre l'escola a les famílies per veure quin és el dia a dia. També, la comunicació de totes les activitats que es fan en família al barri, els festivals, els teatres... S'ha de destacar que les famílies participen molt poc, sobretot participen en els festivals, però en els tallers no. L'any passat fèiem un taller a l'escola d'habilitat parentals i marentals positives que era un espai de trobada per compartir les preocupacions de la criança.

P.6 Interview. Secretary of Baldomer Solà School, Badalona

1.- Qui porta la gestió de l'absentisme a l'escola?

Tenim un equip TIS que el formen quatre Educadors. Són fonamentalment ells els qui s'encarreguen de fer la gestió de l'absentisme escolar del centre. També tenim un Promotor Escolar d'ètnia gitana que ve un dia a la setmana i un dia quinzenalment. Normalment, ells 5 són els que fan l'encàrrec de fer el seguiment diari de l'absentisme i el tractament amb les famílies. També setmanalment, jo que formo part de l'equip directiu, m'encarrego de fer una reunió setmanal que li diem Comissió d'Absentisme que és una reunió interna. En aquesta reunió ens intentem coordinar tots els agents interns per veure quins casos hi ha, si hi ha alguna dificultat, si hi ha alguna cosa per fer setmanalment. Sí que fem una reunió per setmana, però els Educadors fan el treball diari, ja que és una de les seves funcions més importants a part del tractament dels conflictes i la gestió de la convivència. Sobretot, ells se centren a passar l'assistència a través de les llistes, contactar amb les famílies, fer trobades amb les famílies, coordinar-se amb els tutors, etc. En canvi, jo per la meua part faig la reunió setmanal per coordinar si he de fer una intervenció com a equip directiu.

2.- Quan detecteu un cas, com és la gestió des de dins del centre?

Aquí no es detecten els casos, bàsicament tenim molts casos per classe. Pensa que en cada grup classe potser hi ha un infant que vingui a l'escola cada dia. Per tant, l'absentisme que tenim és un absentisme generalitzat a tot el centre. Per tant, no tenim com altres centres que un pla de detecció, els casos ja estan detectats. Pensa que moltes famílies ja les coneixem històricament, no són casos nous. Casos nous serien els de I3, però el fet que no sigui obligatòria aquesta etapa es fa un tractament diferent. Nosaltres funcionem una mica diferent que les altres escoles bàsicament perquè tenim un absentisme molt generalitzat, i encara més després de la pandèmia. Això s'ha accentuat molt perquè com que durant la pandèmia i després d'aquesta es va permetre a escala oficial no anar a l'escola, ens ha repercutit més. Per tant, després de la pandèmia, tenim encara més absentisme. Tenim un problema que està bastant cronificat, en el barri i en l'escola i és una de les nostres fites com a centre de treballar-ho i anar revertint de mica en mica. Per exemple, tenim alumnes que tenen un absentisme del 50% i el que no podem pretendre és que vingui de cop a l'escola. Hem d'anar millorant any rere any, baixant de mica en mica aquest nivell d'absentisme que tenim. Casos en tenim gairebé al 100% de cada classe.

3.- Quan tornen a l'escola després d'una etapa absentista, feu algun pla especial?

Això seria amb els absentistes més crònics. Nosaltres a l'escola tenim sobretot absentismes intermitents. D'absentismes crònics no en tenim gaires, normalment venen un dia, llavors falten una setmana o deu dies i tornen a venir. Amb aquests tenim un Pla d'Acollida d'aquest alumnat i quan venen l'Integrador Social de l'escola, el seu de referència, perquè cada infant en té un, fa un treball

amb aquest alumne. Els de Secundària i els de cinquè i sisè de Primària se'n van amb aquest Integrador i fan un horari especial i adaptat i fan un treball individualitzat i després s'incorporen a l'aula i fa un acompanyament de l'infant. Però això només a partir de 4t i 5è de Primària perquè els que són més petits normalment quan tornen a l'escola volen estar en el seu grup classe. Per tant, se'ls fa l'acollida dins del grup i és el tutor el que s'encarrega d'atendre aquest nen i acollir-lo perquè vulgui venir el pròxim dia. Normalment, a infantil i primària no tenim aquests salts de tants dies fent absentisme. Aquest fet es dona més a Secundària.

4.- Com feu que les famílies siguin conscients de la importància de l'educació?

Normalment, la feina es fa amb el tutor i l'integrador, intentant que en el dia a dia, per exemple, en l'entrada i la sortida de l'escola parlar amb la família, crear vincle, que vegin que a l'escola els infants estan ben atesos, que no hi hagi desconfiança, etc. Intentar obrir l'escola perquè vinguin les famílies. Per exemple, a Infantil les famílies entren al matí al centre i fan l'acollida. També, intenten que les famílies puguin veure que fan els seus infants a l'aula, veure el que estan aprenen, que sentin confiança amb l'escola, etc. El problema que la família, l'expectativa que tenen de què farà l'infant en un futur no té res a veure amb el tema acadèmic. Això és una cosa que costa molt de trencar i és molt complicat. Ara mateix, l'expectativa de futur cap a l'infant és molt pobre, les famílies no s'imaginen que els seus fills i filles estudiïn. Sí que és una cosa que es va treballant amb l'infant, l'Integrador i el Promotor Escolar de canviar aquestes expectatives. És una cosa complicada perquè moltes famílies es dediquen a la venda ambulat o moltes inclús només subsisteixen gràcies als ajuts socials. Aleshores les famílies moltes vegades inculquen als infants a tenir el mateix futur que ells. Han entrat en una roda d'una manera de fer i de viure i no veuen el fet de poder anar més enllà i poder viure d'una altra manera, sense haver de dependre d'ajudes. Això és una feina no només de l'escola, sinó en l'àmbit de societat. És una visió familiar molt difícil de canviar pel que fa a l'escola.

5.- Quines eines de prevenció i detecció feu servir a l'escola?

Aquesta part la fan els integradors que passen l'assistència dia a dia, fan trucades a les famílies en el cas que faci molts dies que falten. Sobretot les famílies tenen una manca de rutines, fet que provoca aquest absentisme. Els integradors juntament amb els tutors si es detecten aquests casos, s'intenta dotar a la família de recursos i eines per gestionar les rutines a casa i les normes. Nosaltres no ho considerem eines perquè és una acció quotidiana dins del centre. Tenim molt poques famílies noves en el centre, perquè com les famílies del centre que tenim tenen tants fills, llavors tenim famílies històriques que ja les coneixem. Per tant, fem seguiment d'aquestes i fem un treball dia a dia amb elles.

6.- Amb quins agents externs a l'escola treballem?

Normalment, són el Promotor Escola i Serveis Socials, amb qui fem una reunió mensual. Aquesta figura de Serveis Social és un tècnic que està especialitzat en absentisme escolar. En altres territoris no està, però aquí a Badalona en aquest barri sí. Aquesta figura ens ajuda a poder revertir una mica la situació o descobrir què passa amb les famílies. Fem bàsicament un treball en xarxa amb ell.

7.- Per tant, podem dir que hi ha molt treball en xarxa entre els agents?

Amb Serveis Socials i el Promotor Escolar sí, treballem en el dia a dia amb ells i són amb els que tenim més relació. Sobretot, ens comuniquem per correu electrònic. Per exemple, moltes vegades Serveis Socials ens pregunten per casos que tenen d'altre tipus social. Amb Serveis Socials sí que és veritat que tenim una relació basant fluida.

8.- Quins plans teniu accessibles dins del centre per fer front a l'absentisme?

En l'àmbit d'absentisme tenim el Pla d'Absentisme de l'escola amb els passos a seguir perquè els integradors si venen nous sàpiguem com és el procés i fins on actuen cada agent, com és el seguiment, quan es deriva al Promotor Escolar, etc. Després tenim el Pla d'Acollida de l'alumnat absentista que és per a quan fan períodes d'absència més llargs, és a dir que desapareix durant per exemple dues setmanes de l'escola sense comunicar res. Aquest pla també es desenvolupa amb alumnat que se'n va del país, però d'aquests en tenim pocs en el centre. Normalment, el que tenim aquí a l'escola és d'ètnia gitana que fa un període d'absència que no és justificat, són absències no justificades.

Ara mateix com a centre i a Badalona està tot molt parat. Així que arriba un moment que les nostres actuacions no tenen una repercussió amb algunes famílies. Serveis Socials tampoc aconsegueix res perquè la família no participa. Arriba un moment que si no hi ha una conseqüència o un fet més enllà, les seves actuacions arriben a un moment que no tenen efecte perquè no tenen cap repercussió. Per tant, estem esperant que a escala d'ajuntament es faci alguna cosa.

P.7 Interview. Educator of Carles Blanch Foundation, Badalona

Què has sentit i percebut en la teva descoberta fins ara?

Hi ha molt de tancament al respecte. No sé si és perquè la gent té molta feina o alguna altra cosa. Sí que és veritat que quan vaig anar a l'escola Lestonnac, em van dir: "No vindràs aquí a portar una mala imatge a l'escola?" I els hi vaig dir que no, que estava fent una recerca sobre l'absentisme i que era normal que em centrés en escoles amb alts percentatges d'absentisme. Bé, coses així.

És genial que hagi pogut experimentar coses com aquestes perquè no estan gaire allunyades de la realitat. És a dir, a vegades les perspectives externes van molt bé per posar paraules al que passa i que la gent no expressa. I bona part del que segurament has intuït i perceps o és. T'ho pregunto d'una altra manera, eh?

M'imagino cap a on vas. Potser em vols dir que si jo tingués un fill i el volgués escolaritzar en una escola d'aquí, ho faria. Sí o no?

És a dir, quina percepció tens tu de tu mateixa i quina vols projectar?

Ho he pensat, especialment avui. Doncs no... Amb el que m'han dit, no els escolaritzaria segons en quina escola, perquè, per exemple, una escola m'ha dit que és molt estrany que els nens vinguin tota la setmana sencera a l'escola.

Però tu portaries el teu fill cada dia a l'escola?

Jo sí.

Doncs, aprendria si va cada dia?

Jo crec que sí, no? És que, no sé, depèn de l'escola també.

Com s'ho pren l'escola? Qui no aprèn? El que no va o el que va?

El que no va. Clar.

Aleshores, fixa't, és com molt pervers el que et diré ara, no? És a dir, si jo matriculés el meu fill a una escola on sé que els nens no hi van, la ràtio serà més baixa, el meu fill tindrà més atenció individualitzada...

Clar, és el que he passat jo, tindrà més atenció... I, per tant, aprendrà més.

A mi m'agradaria saber el vostre projecte de què anava?

Vale. Et parlo més que de projecte, et parlaré d'entitat. La Fundació Carles Blanch i el Centre Sant Jaume, neix l'any 96, en el moment en què l'Escola dels Jesuïtes de Sarrià de Sant Ignasi, per tant, amb ubicació geogràfica i segurament estrat social molt diferent d'on ens ubiquem a dia d'avui, celebra el centenari de l'escola i decideixen donar una resposta educativa a la societat, però en un àmbit diferent del que és l'escola formal. I per tant, més orientat a l'àmbit social. I a les càritas, en el 96, els hi diuen aneu a Badalona i ubiqueu-vos al barri de Gorg.

Els comencem utilitzant les instal·lacions de la parròquia de Sant Jaume, que és aquesta que hi ha aquí al costat, i comencem amb un centre obert. Per tant, amb 6-7 infants per les tardes, que al cap dels anys això es transforma en un volum de nens més grans, i que ens adonem que aquests nens per la tarda venen al centre obert, però pel matí no van a l'escola. Aleshores, ostres, què fem amb aquests nens que per la tarda venen però pel matí no van a l'escola? Ja haurien d'estar escolaritzats més enllà dels 12 anys. I aleshores es comença amb una atenció, amb una proposta com a alternativa a l'absentisme, que a curt termini això genera una tensió, perquè evidentment tu no pots estar atenent fora de l'horari escolar a uns alumnes que han d'estar escolaritzats. I aleshores, jo no hi era en aquell moment, l'any 2005 amb el Departament d'Ensenyament es regularitza aquesta atenció a través d'una unitat d'escolarització compartida.

Això volia dir que el Departament ens feia arribar 16 nois i noies exclusivament de l'Institut Eugeni d'Ors, que està davant de l'Atenu i al mig de barri de Sant Roc. Teníem 16 nois i noies, alguns d'ells no havien acabat la primària, altres no havien trepitjat mai l'institut, i per tant estàvem atenent i acompanyant nois i noies, adolescents, en ocasions en temes d'alfabetització, d'altres amb conductes molt disruptives, d'altres en temes de salut mental, i per tant, tot i que era una comunitat gitana, era molt divers el que passava allà dintre, i poc normalitzador, és a dir, tu estàs gatitzant un col·lectiu que viu en un barri, però que també el barri és divers.

Aleshores, durant uns anys, el que vam estar atenent va ser un col·lectiu molt homogeni dintre de la seva diversitat, amb unes causístiques molt diferents, perquè l'absentisme al final no deixa de ser com la punteta d'un iceberg, d'un cúmul de coses. I tot queda per sota.

Què és el que motiva l'absentisme d'aquests joves?

Temes familiars, càrregues familiars que han d'assumir a vegades de cura dels germans més petits o de la resta de familiars, temes laborals, perquè a vegades els incorporen dintre de les seves dinàmiques de

subsistència, temes d'exclusió, l'absentisme també és un tema d'exclusió. No és cultural que la comunitat gitana no porti els seus fills a l'escola. Això és un tema d'exclusió. Tu te'n vas a la comunitat gitana de Sants o d'altres llocs i porten els seus fills a l'escola. És veritat que quan a vegades concentres una base de població amb conductes excloents, els excloent de l'escola. I l'any 2005, el departament regularitza l'atenció com a una unitat d'escolarització compartida.

L'any 2006 es constitueix el Consorci de Badalona Sud i dintre de les polítiques el Consorci de Badalona Sud és meitat ajuntament, meitat Generalitat i pertany a l'estratègia de dotar recursos un territori per, amb algunes polítiques concretes, dinamitzar aquells àmbits que potser requereixen més inversió. I un d'ells en l'àmbit educatiu és l'atenció a l'absentisme. Per tant, l'any 2008 nosaltres, arrel d'haver començat a atendre totes aquestes situacions d'absentistes en el barri, se'ns fa l'encàrrec de començar un projecte de l'origen amb l'objectiu de prevenir i reduir l'absentisme a Badalona Sud. Teníem l'encàrrec de tres professionals, tres educadors socials, que eren referents de diferents escoles; del Josep Boada, del Baldomer Solà i de Lestonnac, i després dues escoles més en menor situació d'absentisme i consultades. Això va iniciar tot un procés de definició de mecanismes i sistematització del treball en relació a l'atenció individualitzada de cas per cas, perquè cada professional era referent d'un centre i es coordinava en cada centre per veure l'assistència diària aula per aula. Per tant, passaven per totes les aules per saber qui havia anat i qui no havia anat a l'escola i s'acordaven intervencions amb els tutors i serveis socials en relació a aquells casos que es valorés major necessitat. Per tant, hi havia una feina molt coordinada amb l'escola i amb serveis socials per veure quin impacte podíem tenir en relació a l'absentisme. L'absentisme tampoc no és el mateix. Hi ha diferents nivells d'absentisme des del més esporàdic o lleu, al més continuat, al més cronificat o al que deriva a l'abandonament escolar. Per cada una d'aquestes actuacions també calen mesures diferents.

Es va aconseguir des de l'any 2008-2009 fins l'any 2013-2014 tota aquesta sistematització de processos per escrit i que fos aprovat pel plenari de l'Ajuntament de Badalona que no sé si és un document. És a dir, el focus no es pot posar només en el que és un fracàs sinó en totes aquestes accions on hauria d'haver millora. Per què? Abans, quan et preguntava què havies sentit. què havies percebut de l'absentisme, denota que hi ha un problema, hi ha una dificultat en l'entorn familiar però potser també en el centre educatiu.

Sí, sí, sí.

Aleshores, què passa aquí? Evidentment, establir els diferents nivells de mecanismes de coordinació entre tots els agents i aquí podem estar dient l'escola, serveis socials, salut mental, justícia, forces i cossos de seguretat, i nosaltres com a entitat més de l'àmbit del lleure. Coordinar un volum de 8 agents per un cas, tot això calia ordenar-ho i es va fer molta feina que queda recollida allà (al decret) i

aquella realitat és aprovada. Allò es du a terme en un moment on hi ha una dotació de recursos en concret per dur a terme totes aquestes polítiques.

L'any 2008-2009 no hi havia dades ara sense dades és molt difícil treballar per tant, bona part de la feina d'aquests professionals els que anaven cada dia al centre educatiu i als domicilis era registrar tota l'assistència horària diària de cada alumne, per què? Perquè si no tenim informació sobre el nivell d'absentisme que hi ha. No és el mateix una percepció de si ve molt o poc, que tenir la certesa de quan ha vingut i a partir de quin moment començar a establir actuacions i fins i tot no és el mateix determinar si hi ha gent que t'arriba a mitjans de curs que fan estades temporals a fora per tant, d'haver-hi un esforç molt analític per intentar veure on posàvem els esforços.

Bueno, un cop tens les dades el que ningú vol és visibilitzar-les. Hi ha hagut anys on hem arribat a fer actuacions amb 600 infants del territori bueno, quin és l'impacte o no de certes actuacions hi ha hagut èpoques on no hem pogut intervenir en el territori perquè el territori no t'ho permet és a dir, un col·lectiu o part de la comunitat que viu als barris de Sant Roc té unes dinàmiques molt marginals molt excloents i molt violentes en alguns moments que no et permeten fer segons quin tipus d'acompanyaments i visites als homicidis i l'absentisme no és exclusiu de la comunitat gitana, és a dir, segurament la comunitat gitana ocupa un passantatge però, ojo que la resta de la població nascuda aquí i de tota la vida d'aquí també té dinàmiques absentistes perquè tenen situacions de vulnerabilitat social d'exclusió en alguns temes i després la comunitat migrada també té algunes dinàmiques. Per tant, no és una cosa exclusiva d'una comunitat en el territori, no ho és. Sí que és veritat que algunes comunitats hi ha moments on no et permeten fer interrupcions en el domicili per tant, no sempre pots actuar a nivell educatiu. Aquí entrava a definir què podien fer les entitats, què havien de fer forces i cossos de seguretat què havien de fer inspecció educativa perquè al final has de poder esgotar els diferents agents que hi ha en el territori abans de que a l'últim pas fer el que ningú vol, que és enviar-ho a Fiscalia i enviar-ho a Fiscalia també es va protocolitzar com fer-ho.

El primer pas és tenir les dades i saber com actualitzar-ho després de tota aquesta feina l'administració decideix reduir els recursos i canviar la perspectiva en la intervenció sota els pretextos que havíem aconseguit que un 60% dels casos que acompanyàvem es mantenien o milloraven això vol dir un professional cada dia a cada centre educatiu i fent visites als domicilis i coordinant-se amb tots els agents. Però tens resultat aleshores l'administració amb el govern més progressista decideix reduir la partida pressupostària i passar a fer un tipus d'intervenció més comunitària per tant, no tant cas per cas com, sinó sensibilitzant i fent conscient a tot el territori de la importància de l'escola aleshores aquí nosaltres canviem l'encàrrec, canviem els recursos i el que intentem veure és com ajustem el que ens estan demanant amb les opcions que tenim, perquè deixes de tenir un professional per cada centre educatiu i perquè redueixes el volum de casos i perquè fer-ho comunitari vol dir prendre consciència,

vol dir que el conjunt del barri prengui consciència de la importància d'aquesta temàtica i han de participar també.

Per tant, això es va transformar en una campanya de sensibilització que es diu 'Que l'escola t'acompanyi', un conjunt d'activitats que es van fer per buscar adhesions de persones físiques, empreses i entitats del territori en relació a aquest tema. Es va buscar dinamitzar dintre dels propis centres educatius la implicació de les famílies. 'Que l'escola t'acompanyi' va adreçat a la comunitat, les famílies i a l'infant. Tres eixos i tres objectius i assajos dels infants. El missatge és com treballem a nivell de sensibilització això a les aules, per tant, vam prioritzar un volum de casos inferior en el seguiment als domicilis i vam posar el focus en activitats de sensibilització en aquelles etapes més complicades.

El salt de primària a secundària generava que es desvinculessin bona part de l'alumnat perquè ells o les famílies valoraven desconfiança cap a l'escola. Les noies deixen d'anar a secundària. Aleshores al que passem és a fer espais més de sensibilització amb franges de 4t, 5è, 6è de Primària, per prevenir el salt cap a la Secundària, posant el focus en que el nen se n'adoni el potencial que té que tu quan va a l'escola. Es busca sobretot 3 eixos d'apertura al món, de socialització i després de descobriment d'un mateix per tant, l'escola et permet aprendre, relacionar-te amb el teu entorn immediat, que és el teu barri, i després et permet descobrir També, la campanya ens ha de posicionar l'èxit educatiu, per tant, deixem d'anar parlant ja d'absentisme i que el discurs sigui positiu. Per què? perquè parlar de coses dolentes no li agrada a ningú. Parlar del que vols ser, del que t'agradaria ser, parlar de les teves potencialitats, més que de les teves mancances, és el que tu t'ha de permetre projectar la teva vida.

Què ens passa? que en aquests territoris els infants i joves no tenen molts referents adults que hagin triat a la seva vida i no tenen molta diversitat de professions, per tant, tenen poca capacitat de projectar-se. Què passa després? quan intentes treballar coordinament amb algunes escoles la dificultat és per implementar aquests espais de tallers i d'activitats dintre el seu horari, en quin espai l'escola l'incorpora.

P.8 Interview. Education Technician, Sabadell City Council

1.- Com funciona la gestió de l'absentisme escolar?

Tots els municipis funcionem més o menys igual. A vegades ens coordinem amb altres municipis per veure com tracten el tema de l'absentisme escolar i tots fem coses semblants. Hi ha una legislació que ja ens emmarca com hem d'encarrilar el treball en el tema de l'absentisme escolar. Tenim el protocol de l'àmbit comunitari a nivell de centres educatius per incidir en el tema de l'absentisme escolar i, per altra banda, tenim un protocol propi a nivell de municipi. Hi ha lleis per exemple, les de Protecció a la Infància (2010) i la Llei d'Educació que ja ens marquen com els municipis i el Departament d'Educació han de col·laborar pel seguiment de l'escolarització de l'infant.

Cada municipi s'organitza a la seva manera, amb els recursos que té. Aquí a Sabadell com som un municipi gran tenim la figura del Tècnic Municipal que s'encarrega de tot el tema de l'absentisme escolar del municipi. Trobaràs que sempre en els municipis grans hi ha un Tècnic d'Educació que farà el seguiment de l'absentisme escolar perquè és un tema complex i s'han de coordinar diverses administracions.

Els casos que tenen més del 25% d'absentisme escolar són els casos que ens comuniquen a l'Ajuntament a través d'una fitxa de derivació que tenim al final del Protocol Municipal. Aquesta fitxa s'envia al Tècnic d'Educació del municipi i aquest fa el registre i el buidatge de dades del cas. A continuació, aquesta fitxa es deriva a Serveis Socials, al referent del cas. Cada centre educatiu té un educador referent de Serveis Socials. Hi ha casos que ja són coneguts, és a dir que ja s'estan treballant des de Serveis Socials. En el cas que no sigui conegut el cas, es fa una diagnosi del cas i a continuació, es fa una proposta del Pla de Millora. Aquest Pla de Millora es fa juntament amb el centre educatiu i posteriorment es presenta a la família juntament amb l'Educador de Serveis Socials i algú del centre educatiu, que normalment acostuma a ser el Tècnic d'Integració Social. Aquí a Sabadell tenim bastants centres amb aquesta figura, el TIS. Un cop assignat aquest Pla de Millora se'ls dona un termini de 2 mesos per tornar a quedar amb la família i valorar com ha anat la proposta de millora. En el cas que la resposta sigui positiva i l'absentisme escolar hagi baixat per sota del 25%, el pla es tanca, tot el que estigui per sota del 25% s'ha de treballar des de l'escola. En el cas contrari que no millori, es fa una segona revisió del Pla de Millora, inclús una tercera. Si continua sent negativa la intervenció, es porta a la Comissió d'Absentisme de la ciutat, que ho valora per portar-ho a posteriori a un nivell superior, un nivell sancionador, a la fiscalia. Aquí a Catalunya no s'ha arribat mai a aquest extrem.

2.- Quines escoles tenen més absentisme escolar a Sabadell?

L'absentisme a la ciutat de Sabadell està focalitzat en certes zones. Hem de tenir en compte que l'absentisme escolar a Educació Primària i a Educació Secundària són molt diferents, sempre és molt més elevat el d'Educació Secundària. Les àrees on trobem més absentisme escolar a Sabadell és a la zona nord (Can Puiggener), el sector de la Serra i el sector sud (Campoamor, Barberà). És important destacar que si hi ha absentisme escolar a Educació Infantil a Educació Primària també es reproduirà. També he de destacar que la tipologia de població que destaca en l'absentisme escolar és d'origen gitano. El treball d'aquest absentisme escolar és complex, no és causat per qüestions de malalties que es poden curar. Moltes vegades és cultural, amb unes arrels de fons. Per tant, s'ha de fer una intervenció comunitària molt profunda perquè aquest absentisme escolar es redueixi.

3.- Com treballem amb les famílies el tema de l'absentisme escolar?

Nostres amb el tema del protocol incidim amb aquestes famílies, donant importància a l'educació, al fet que és un dret dels infants anar a l'escola i, per tant, és una obligació per les famílies portar els infants a l'escola. Llavors tenim repartits 30 TIS en escoles d'alta complexitat. Aquí a Sabadell tenim 36 centre públics d'Educació Primària i Infantil i 16 centres d'Educació Secundària. La figura del TIS és primordial en els territoris de més vulnerabilitat. Poder treballar més l'àmbit familiar i l'àmbit social dintre de l'escola té un valor molt gran. Després, per altra banda, tenim els Educadors Socials que venen de Serveis Socials que també incideixen i treballen el tema de l'absentisme escolar. A més, també tenim unes figures que són els Promotors Gitanos que també treballen com un TIS dins dels centres educatius, però centrant-se en la població gitana i la població nouvinguda.

4.- Existeix a Sabadell algun centre extern a l'escola que treballi amb infants amb risc d'absentisme escolar?

Aquí a Sabadell tenim recursos complementaris per dotar als infants més vulnerables. Amb l'objectiu que puguin fer reforç escolar, activitats extraescolars, centres de dia, centre de tarda, serveis d'integració, etc. Normalment, el que fan aquests espais és una estona de reforç escolar i després, alguna activitat de lleure dirigida. Aquests serveis complementen i ajuden molt en el tema de l'absentisme escolar.

L'atenció precoç s'hauria de començar a Educació Infantil. El problema és que aquesta etapa no és obligatòria, fet que dificulta aquesta detecció. Els passos de cicle solen ser complicats i moltes vegades desapareixen infants del sistema educatiu, d'Infantil a Primària i de Primària a Secundària.

5.- Des de l'Ajuntament què es recomana a les escoles per tenir un control d'aquest absentisme escolar?

Seguir el protocol. S'ha de tenir en compte que aquest protocol s'ha fet juntament amb diverses administracions una d'elles l'Ajuntament de Sabadell. Per tant, cada agent sap quina feina ha de fer i com.

S'ha de destacar que cada escola adapta l'absentisme escola a la seva manera. Hi ha escoles que el Protocol Municipal no l'utilitzen bàsicament perquè no tenen casos d'absentisme escolar.

6.- Dins del Pla Municipal contra l'Absentisme Escolar es té en compte la figura de la família?

Sí. El Pla de Millora està enfocat a la família perquè l'absentisme d'Educació Primària i Infantil va vinculat amb la família.

7.- De quina manera pot actuar la família en aquest Pla de Millora?

Senzillament amb l'obligació de portar l'infant a l'escola. Es fa entendre a la família que l'educació és una obligació, una necessitat per l'infant, un bé. En el cas que la família no reaccioni, se li comenta que al final del protocol pot haver-hi una sanció per justícia, però a Catalunya no s'ha arribat mai a aquest extrem.

8.- Creus que l'eficàcia de l'absentisme escolar depèn de la coordinació entre l'escola i els agents externs?

El treball en xarxa és bàsic i imprescindible. Que una família senti el mateix discurs per part de l'escola, Serveis Socials, els Promotors Gitanos i qui intervingui més ajuda molt.

9.- Des de les escoles es fan activitats perquè les famílies puguin tenir més vincle amb l'escola i es pugui reduir aquest absentisme escolar?

No és fàcil fer participar a les famílies dins l'escola perquè tenen una concepció molt tradicional de deixar la responsabilitat de l'educació a l'escola.

10.- Quins creus que són els factors de risc que influeixen més en l'absentisme escolar?

El cultural, el no donar importància a l'educació i l'altre és el de salut mental tant dels propis infants com dels familiars.

P.9 Interview. Social Educator of Sabadell Social Service

1.- Quina és la vostra vinculació en relació amb la gestió de l'absentisme escolar del municipi?

Actualment entomo l'encàrrec des de serveis socials, concretament des de la unitat que treballa els casos de vulnerabilitat econòmica (és a dir, famílies amb menors sense indicadors de risc). Des d'aquest lloc de feina, pel que fa a l'absentisme escolar, ens encarreguem d'elaborar els plans de millora d'absentisme (conjuntament amb centre educatiu i família) i fer el posterior seguiment dels casos d'alumnes que han superat el 25% d'absentisme i amb els quals s'ha treballat des del centre educatiu, però la intervenció no ha reeixit.

En el meu cas estic ubicada al barri de Nord i intervenció amb els casos d'alumnes absentistes d'aquesta zona.

2.- En quines escoles del municipi es concentra més absentisme escolar? Quin és el principal motiu? Com es fa front a aquesta conducta absentista des de l'escola?

Això t'ho podrà respondre millor el Jordi Miret donat que ell té les dades de ciutat. En tot cas, com deia, jo estic ubicada al barri de Nord de Sabadell, i en aquesta ubicació es concentra força absentisme educatiu, sobretot d'ètnia gitana.

3.- Podries explicar pas a pas com és la gestió quan es detecta un cas d'absentisme escolar?

Adjunto un quadre que explica el circuit de forma força aclaridora. El pots ampliar amb el document del Protocol d'Absentisme de la Generalitat.

4.- Com és la relació entre els recursos, administracions, professionals externs a l'escola amb la pròpia escola? Creus que és important una bona i constant relació entre l'escola i els agents externs que tracten l'absentisme? Per què? Creus que l'eficàcia de la intervenció depèn d'aquesta connexió entre l'escola i els recursos externs?

L'absentisme educatiu és una problemàtica que s'ha d'ubicar principalment a l'entorn escolar. De vegades ens trobem que quan una escola o institut no ha pogut resoldre la situació d'absentisme i deriva el cas a serveis socials, entenen que a partir d'aleshores la intervenció depèn d'aquests últims. Però no. Cal continuar treballant en xarxa i ubicar la intervenció als centres educatius, que és on s'ubica principalment el problema.

Un altre tema és buscar l'origen d'aquest absentisme i veure com des de tots els agents que intervenen en el desenvolupament del/la menor, que són molt importants, es pot intervenir per millorar aquesta situació.

Començant, evidentment, per les famílies. No ens hem d'oblidar d'aquestes últimes, ja que al cap i a la fi l'educació i el valor de l'escola com a institució surt de les cases dels alumnes.

Per tant sí, és important una bona i constant relació entre escola, agents externs que intervenen en la vida de l'alumne, però també incloure sempre en primera plana a les famílies. Evidentment com més es treballa en xarxa i en una mateixa línia d'actuació, més fàcil serà que millori la situació d'absentisme.

A banda d'això per a mi hi ha un problema molt important amb aquells casos que no milloren. Quan la intervenció no funciona i s'exhaureixen els recursos i l'alumne/a continua fent absentisme greu, els següents nivells de l'administració han de respondre i, al menys en el cas de Sabadell, sota la meua experiència, no ha estat així. Quan un cas d'absentisme no se soluciona i escola i serveis socials ja no poden fer més per seguir treballant el pla de millora, aquest cas es tanca i hauria de dur-se a la Comissió Municipal d'Absentisme per prendre les mesures pertinents. Alguns casos haurien d'arribar a Fiscalia i això tampoc s'està fent.

Aleshores la sensació que es té, sobretot pels tècnics de la base que han estat un bon temps intervenint en aquests casos, fent el pla de millora, el seu seguiment, "perseguint" les famílies, etc., és la d'haver perdut el temps, perquè al final hi ha famílies que seguiran sense dur els seus fills i filles a escola, negant-los el dret a l'educació, i no tindran cap conseqüència legal. Això és un tema clau que caldria revisar.

5.- Com creus que és d'important la detecció precoç de l'absentisme escolar? Quines pràctiques es realitzen per tal de poder detectar l'absentisme escolar de manera precoç? Creus que des de les escoles es duen a terme regularment?

Sovint ens trobem treballant l'absentisme escolar a partir dels últims cursos de la primària o ja a la secundària. Òbviament s'ha de fer, però quan comencem a intervenir en aquests moments, on l'absentisme ja sol ser resistent o inclús crònic, és molt més difícil aconseguir reduir-lo.

L'obligatorietat d'estar escolaritzat és a partir dels 6 anys, però si l'escola ja comença als 3 anys, no té sentit que aquests tres cursos d'educació inicial no s'intervinguin si ja es comença a detectar que els nens i nenes falten a l'escola. L'aproximació haurà de ser didàctica i s'haurà de fer molta pedagogia de la importància de l'educació, sobretot en aquelles famílies que no la valoren per temes culturals/socials.

Així que sí, com més aviat es comenci a intervenir millor. Crec que en general les escoles procuren que tots els seus alumnes i famílies es vinculin al màxim a la vida del centre educatiu des del principi,

potser el què no acompanya tant és “l’exterior” i com dels 3 als 6 anys no s’activa protocol perquè no és obligatori dur els menors a escola, costa més intervenir.

6.- Com creus que és de rellevant la participació de les famílies per fer front l'absentisme escolar? Creus que la família pot ser el principal agent influent en aquest fet? Des de les polítiques que s'adopten en el municipi la família forma part d'alguna d'aquestes polítiques? En el cas que no, com creus que poden participar?

Com ja he comentat anteriorment, la família ha d'estar al centre de la intervenció. Des de les institucions es pot treballar amb el nen/a, noi/a, però si a casa no se li dona valor al procés educatiu, es desautoritza l'escola/institut i els seus professionals, no hi ha una mirada de futur per valorar la importància de l'aprenentatge/formació, tot el que es faci des del centre educatiu, entitats de lleure, serveis socials, etc., no servirà de gaire.

Però lligat a això, i per tancar les preguntes, voldria dir que no tot depèn exclusivament de les famílies, ni tan sols de l'escola o la resta d'agents socioeducatius. Actualment la societat té moltíssimes carències en quant a valors. I en aquest punt em posaré crítica des d'una perspectiva més personal, però que no està allunyada del experts opinen i del que està més que demostrat a nivell sociològic.

Vivim immersos en una voràgine de *tiktokers*, *youtubers*, *influencers*, *instagramers*, ... que s'autoanomenen professionals, però que realment no han fet, en la majoria dels casos, cap esforç per estar on estan, només han tingut la “sort” d’haver crescut en aquesta dècada i tenir un *smartphone* a la mà. Es crea així la il·lusió que tothom pot viure de les xarxes socials i que és quelcom extremadament fàcil. Amb aquest punt de partida on, en general, es dona poc valor a l'educació, i adolescents i joves sense ofici ni benefici es converteixen en exemple per a tota una generació que acaba no tenint més motivació que ser *trending* i tenir el major nombre de *followers* possible, com ens podem plantar famílies i agents educatius davant aquests menors i dir-los que s’ha d’anar a escola i estudiar per a tenir un bon futur? I més si a sobre molts d’ells veuen que adults amb estudis i/o experiència laboral es troben en situacions de vulnerabilitat i risc d'exclusió? Si el problema de l'absentisme sempre ha existit, ara se'ns suma tot el que té a veure amb el tema xarxes i la fal·làcia que genera.

Al meu parer, pel que fa a l'absentisme, cal un canvi de paradigma com a societat, per una banda replantejar la intervenció socioeducativa, però per una altra començar a repensar en quins valors estem educant els nostres fills quan des de bebès els estem entaforant un *smartphone* a la cara perquè ens deixin en pau.

P.10 Interview. Technician for Childhood, Adolescence, and Social Services, Socio-Educational Action Service, Santa Perpètua de la Mogoda

1.- Quin política teniu vigent per tractar l'absentisme escolar?

Està en marxa l'activació d'un nou protocol revisat i bastant articulat. És a dir que abans hi havia un protocol més antic i més genèric, no tan ben treballat com el que publicarem pròximament. La coordinació dels diferents agents que intervenen en la gestió de l'absentisme escolar és un dels punts en els quals ens hem centrat a l'hora d'actualitzar el nou pla.

2.- Com articuleu l'absentisme escolar actualment?

Quan es detecta un cas d'absentisme escolar que és lleu o moderat s'articula tal com marca el protocol del Departament d'Educació i la Generalitat de Catalunya (entrevista tutor-família). En el cas que l'absentisme sigui regular o crònic, es comença a incidir des de l'Ajuntament i es comencen a posar en marxa els recursos que es coordinen amb els propis recursos del centre.

Generalment, s'articula a través de Serveis Socials. El que passa dins d'un centre educatiu entenem que és responsabilitat del propi centre comunicar-ho. Des de Serveis Socials tenim un model de fitxa de derivació que quan volen tractar un cas d'absentisme o bé d'un altre tema de temàtica social, les direccions dels centres envien aquesta fitxa de derivació a Serveis Socials. Els Educadors de Serveis Socials ho reben i miren si aquest cas ja s'està tractant en altres àmbits o bé, s'ha d'obrir una altra fitxa. A partir d'aquí es fa el Pla de Treball i es comencen a fer entrevistes amb l'infant, el centre educatiu.... Aquí entra en joc la coordinació de recursos a nivell d'Ajuntament.

La coordinació entre el centre educatiu i Serveis Socials per dur a terme el seguiment dels casos es fa a través de Comissions Socials. Els centres convoquen una Comissió Social cada 3 mesos i en aquesta es tracten els casos que des del centre veuen que necessiten el suport de recursos externs i sobretot, de Serveis Socials per fer el tractament.

També, hi ha contacte amb l'escola d'una altra manera. Des de l'Ajuntament, concretament des del Departament d'Infància i Adolescència, tenim un equip d'Integradors Socials. És un programa format per 4 integradors que cadascun d'ells és referent d'un centre públic del municipi. Aquests agents socials també ajuden a treballar l'absentisme escolar, ja que treballen sobretot des de la prevenció. Treballen a través de tres punts diferents: intervencions individuals, intervencions grupals i finalment, treballen temes comunitaris, pel fet que no només treballen dins del centre, sinó que a les tardes també treballen al carrer. Aquesta figura permet ser uns "ulls" per Serveis Socials. Treballen molt des de la prevenció i també en la detecció, ja que treballen el dia a dia dels infants.

3.- Quin tipus de dinàmiques fan els Agents Socials dins l'escola?

Articulen les dinàmiques grupals a partir d'una programació estable. Cada curs l'Ajuntament envia un catàleg de diferents dinàmiques per fer a classe que poden demanar els centres (de tots els àmbits). Cada centre demana el que vol d'aquesta programació. L'avantatge és que aquesta programació estable la planifiquen un cop detectades les necessitats i les problemàtiques compartides en tots els centres educatius del municipi. Aquest curs per exemple, estan oferint dinàmiques relacionades amb l'assetjament escolar, el benestar emocional, l'educació sexual i la cohesió de grup. Per tant, al final s'estan treballant els factors de risc que poden acabar afectat a l'absentisme escolar.

També fan intervencions individuals. En casos així són els Agents Socials els qui intervenen en el cas i ajuden al mestre a l'hora de gestionar el cas i fer entrevistes individualitzades.

4.- Es treballa amb la família tot el tema de l'absentisme escolar?

Jo no sé dir la causa principal de l'absentisme escolar a Santa Perpètua de la Moguda. És important saber que cada centre actua de la seva manera i té la seva relació amb les famílies. Des de l'Ajuntament un dels aspectes que volem treballar amb els Agents d'Infància és que puguin tenir més relació amb les famílies. No és un tema fàcil perquè no està articulat i s'ha d'anar fent a poc a poc. Pensant en absentisme escolar, quan es detecta l'absentisme i es vol treballar, fem servir el SOAF (Servei d'Orientació i Acompanyament a les Famílies). Aquí a Santa Perpètua de la Mogoda tenim els recursos molt en xarxa. Quan tenim un cas d'absentisme escolar que ja hi està treballant algun agent i veiem que la família necessita algun tipus d'orientació o acompanyament en les seves capacitats parentals i que treballar això pot influenciar a reconduir la pràctica absentista, procurem derivar a les famílies en aquest servei. Des de l'Ajuntament aquest és el punt que tenim per treballar amb les famílies.

Des d'aquí l'Ajuntament pensem que detectar és una part molt important, però considerem que l'estratègia per buscar l'escolarització plena és la prevenció.

5.- Dins de la nova política que es publicarà pròximament, intervenen les famílies?

Sí. S'articularen diverses comissions, una de centre i una municipal. La comissió de centre per treballar l'absentisme sempre estarà activa i la comissió municipal només en aquells casos que es necessiti una coordinació de recursos externs al centre. En la comissió municipal es vol comptar amb les famílies, sobretot incorporant els àmbits de participació familiar com per exemple l'AFA. Fins i tot a famílies que no formin part de l'AFA i estiguin interessades a participar-hi. Però tot això són idees que encara no s'han dut a terme i estan encara una mica "a l'aire".

6.- La comunicació amb l'escola i els agents externs és molt constant?

Depèn dels agents. Per exemple, amb els Integradors Socials és una comunicació quotidiana. S'ha de tenir en compte que aquests Integradors Socials de dins dels centres també es coordinen amb Serveis

Socials. Tenim una coordinació a dos nivells. Per una banda, hi ha la coordinació del dia a dia. El fet que Santa Perpètua de la Mogoda sigui un municipi petit permet que hi hagi una coordinació fluida amb els referents i l'escola, ja sigui a través de trucades telefòniques, correus electrònics o reunions. Però, d'altra banda, també hi ha tota la part formal. Quan s'actua a través de Serveis Socials s'està actuant seguint la Llei de Protecció al Menor. Per aquest motiu, en aquest cas sí que hi ha d'haver un circuit molt clar i establert de derivacions.

P.11 Interview. Principal, of Tabor School, Santa Perpètua de la Mogoda

1.- Teniu alguna comissió per tractar l'absentisme escolar del centre?

No específicament. Tècnicament, l'absentisme el controlen els tutors a través d'un programa informàtic que es va anotant cada dia l'assistència. A Infantil i a Primària es fa una vegada al matí i una altra a la tarda i a Secundària es passa en cada sessió o hores. Els claustres de cada etapa fan el seguiment de l'assistència dels alumnes, els caps d'etapa també i si hi ha algun cas que és greu, que passa d'un 10 o 20% de l'absentisme llavors s'analitza i podríem arribar a la Comissió d'Atenció Educativa Inclusiva. Tot i que és responsabilitat de la direcció de l'escola el seguiment dels casos, la direcció és impossible que segueixi el dia a dia dels 330 alumnes que hi ha a l'escola. O sigui que específicament no hi ha un grup de treball. També és veritat que tampoc ens ho hem plantejat perquè no tenim casos greus d'absentisme a l'escola. Sí que és veritat que n'hem tingut, però ara mateix fa aproximadament cinc anys que no tenim un cas greu injustificat. Sí que és veritat que hi ha algun alumne que és absentista per qüestions mèdiques, però està justificat per la família.

2.- Quin seria el principal factor de l'absentisme que teníeu fa uns anys?

Acostumen a anar lligades a situacions persones complicades, situacions familiars complicades, famílies desestructurades, abandonament per part de la família de l'alumne, etc. Per tant, en aquests casos no només intervé l'escola sinó que també Serveis Socials. Fins i tot hi ha vegades que Serveis Socials són qui contacten directament amb l'escola quan detecten segons quines conductes.

3.- Per tant, podríem dir que el principal factor és la família?

Sí. A veure jo estic convençut que totes les famílies volen el millor pels seus fills. Una altra cosa és que el millor pels seus fills sigui el que ells pensen. Són casos que són complicats. L'absentisme ve a ser el problema més cridaner, però el problema de fons és molt més greu i és manifesta amb aquest absentisme l'escola.

4.- Com feu des del centre que la família canviï aquesta concepció de l'educació?

Depèn de l'edat. Si és una criatura petita és relativament fàcil que la família entengui que ha de venir. Però arriba un moment, recordo un cas dels últims cursos d'ESO que era l'infant que no volia o estava desmotivada, parlaves amb ell, però no hi havia manera i tampoc la família podia fer res.

5.- Fèieu alguna actuació especial en aquest cas?

Parlar molt amb la família i intentar parlar molt amb l'infant. També convèncer-lo que vingues a l'escola, però hi ha un moment que són tan grans que nosaltres ja podem dir el que vulguem que si ell no vol venir és molt difícil. És molt esporàdic, un 1% dels casos, però sí que existeixen aquests casos.

6.- Teniu alguna eina de prevenció i detecció de l'absentisme?

Has de tenir present que és un escola d'una línia, per tant, ens coneixem molt. Això vol dir que és molt fàcil assabentar-te de les coses. Sobretot perquè t'arriba l'avís de la plataforma d'assistència al moment. Si es repeteix molt la tutora o el tutor convoca a la família. Però insisteixo que la major part de les vegades aquestes absències són per qüestions purament mèdiques o de tractaments alguns més o menys greus.

7.- Amb quins agents externs treballem l'absentisme?

Bàsicament amb Serveis Socials Municipals que són els que tracten aquest tema. Fa molts anys es va consensuar a escala de tot Santa Perpètua un protocol d'absentisme. Aquest es va revisar fa dos anys, si no recordo malament, i el que es tracta és que quan hi ha un cas, doncs és seguir una sèrie de procediments. Hi ha uns documents compartits que es van omplint una mica com s'ha fet ara amb el tema de l'assetjament escolar, per tenir-ho compartit amb inspecció, amb Serveis Socials, perquè són realment els que poden pressionar més a la família.

Hi ha col·lectius que són més susceptibles de ser absentistes perquè valoren altres coses. Per exemple, hi ha escoles d'aquí Santa Perpètua que tenen col·lectius d'ètnia gitana que les noies especialment a partir d'un cert moment han d'assumir el rol de dona, cuiden els germans més petits o cuiden la casa i no donen tanta importància. He de dir que combatre això és molt complicat perquè estem parlant d'una cosa molt estructural del seu pensament i de la seva cultura i llavors és complicat trencar aquesta idea. Nosaltres no tenim molta presència d'ètnia gitana, però tenim col·lectiu africà. No hem tingut per això casos greus d'absentisme amb aquesta comunitat. Potser hi havia alguna sospita que alguna noia de 3r d'ESO es quedava a casa a cuidar el germà petit, però vam aconseguir que això no passés fent que el germà petit es quedés a l'escola. Amb la qual cosa aquesta nena els migdies descansava.

P.12/P.13 Interview. Child Social Agent 1 and 2 from Santiga Santa Perpètua de Mogoda School Institute and Santa Perpètua School

Volia saber si absentisme escolar es concentra en una o si es generalitza a tot el municipi i llavors quina és la gestió d'aquest absentisme.

D'acord. La gestió d'aquest absentisme a tot el municipi o de la zona on es fa més absentisme? On es fa més absentisme.

Quina és la gestió que tenen al Bernat?

Nul·la. O sigui, està el Marc, el que fa... Nosaltres som agents socials.

Sí.

Som agents socials i estem cada una a una escola. La Carol sí que ha donat més voltes. Ella, com que ens ha estat substituint, ha passat per totes les escoles.

Jo el tema de l'absentisme no he tractat amb profunditat. I quan es va començar a redactar el protocol, jo no hi era.

El Marc venia a l'oficina queixant-se en plan, no pot ser. Com és que no hi ha personal que gestioni tot això. Hi ha d'haver un encarregat en principi, però com que és tan gran l'absentisme a vegades...

No, però perquè saps el que passa? Jo crec que el Marc, sobretot el que deia, és que no hi havia un percentatge. L'absentisme es considera a partir de no sé quin percentatge. Aquest nen està a punt d'arribar a aquest percentatge. Ve un dia, doncs ja no ha arribat. I ara com que no es considerava del tot absentisme, o sigui, nosaltres sí que ho consideràvem absentisme.

Però és com, trucaven a la família i, oi, què tal, que no sé què, sí, sí, demà va. I l'endemà apareixia. Potser venia una setmana o dues setmanes, però llavors tornava a no venir. Era aquest el problema pel qual també es va començar a revertir.

75% es considera greu. Quan tu parles d'un 75% d'absentisme, obren el protocol. Que és un protocol que fa anys que es porta. La cosa és, si tu fas un percentatge, crec que és el 75% d'absentisme, llavors t'envien una carta, t'avisen, t'obriran un expedient, tal, tal. O sigui, s'obrirà el protocol. Llavors s'activa tot això. Com que tu, és el que deies tu, portes el nen durant un dia, o no sé si són un o dos, un mes, el que sigui, no se t'obre el protocol. I torna a començar.

Llavors treballar això i prevenir que arribés a com estàvem. Era un punt, també, que estava com en tierra de nadie. Perquè ningú s'estava com seient, perquè quan vam començar, me'n recordo a l'oficina. Hem estat passant els percentatges de primer a sisè, i va ser com, o sigui, el nivell d'absentisme que hi havia, els percentatges, potser hi havia un que feia un 5%, i potser perquè tenia proves al metge, saps?

No, perquè estaven les justificades i les no justificades.

Però a vegades es quedava la cosa una mica així. Jo crec que el protocol, tothom sabia que existia, el percentatge, tothom s'ho coneix, però ningú feia el pas. Ningú feia el pas de... Llavors, vam estar passant i sortien números molt alts d'absentisme.

Llavors va ser, bé, hem de fer alguna cosa amb això. Però al final dius, sí, tens un protocol, però si és un tema seriós que s'ha de tractar, per on comencem? Perquè al final jo entenc que tu, com a cap d'estudis d'un centre, o com a mestre d'un centre, o com a director d'un centre, a vegades et queda gran. Dius, jo només puc anar obrint protocols, però ja està.

I el problema no s'està treballant. És més un tema de dir, se'ns queda gran.

Vosaltres sabeu si des de dintre els centres hi ha alguna eina, recurs, que utilitzin per a la prevenció d'aquest absentisme i per a la detecció?

Nosaltres. A veure, ells tenen les llistes. És que estan molt al cas, saben moltes vegades qui és absentista, per què... Per exemple, el Santa. Estan molt a sobre de les famílies.

Sí, perdó. El santa és a l'escola on estic jo. Sí que estan molt al cas, saben quines famílies són les més absentistes i estan molt a sobre. Llavors intenten acompanyar una miqueta la família, necessites alguna cosa, porta el nen... Llavors estan una miqueta a sobre, fent una miqueta de suport. Però més enllà ja, més tècnic, més despatx o director, no en tinc ni idea.

Jo no ho conec. Ells passen llista. En plan, mira, falta un 5%. Perquè és veritat que no hi ha gaire absentisme al Santa. Quan veus un nen que et falta dos cops a la setmana, durant un mes, que tu l'avises i que les faltes no són justificades...

Sí, perquè les famílies te les solen justificar, però famílies de... Algunes ja que no, que viuen en barracons i intenten escapar de serveis socials tot el temps, i és un drama, i els arriben notificacions, i la família no fa res. No podem fer res més que notificar la fiscalia.

No hi ha comunicació, fiscalia amb serveis socials, no se sap què passa, els nens queden en la nada... Ha passat amb un cas de homeschooling, que també... Ningú sabia dels nens, el director trucant, dient que ho havia de notificar a la fiscalia, serveis socials intentant contactar amb la família, no agafaven el telèfon i es deriva a la fiscalia, i no sabem res d'aquesta família, ni de la fiscalia ni de ningú. Llavors, bueno, ahí està. Què passa? En alguns casos que hem tingut, les famílies pensen que està justificat el fet que avui s'han aixecat tard.

Això no és una justificació. Jo veig que els tutors sí que fan un treball, de dir què és justificació i què no és. I a vegades parlen amb ells, de dir, has de portar el nen, per això, per això, i per això. A vegades es parla amb la tutora i funciona, a vegades parla la tutora amb l'educadora de l'EAP, a vegades entra

l'equip directiu a parlar amb les famílies, amb cada família es fa un tractament individualitzat, i si el problema no se resol... La major part de les vegades se soluciona, el que jo he vist. En els casos de què no? Que la família, moltes vegades el que passa... A veure, tampoc ho vull generalitzar, però en els casos que ara hi ha d'absentisme, n'hi ha alguns que s'han resolt i n'hi ha alguns que és com... Els pares que no saben posar límits, o creuen que els límits no són necessaris, o que no li donen el pes a l'educació que té, que no ho veuen, que per molt que parlis amb ells, no tenen recursos, no tenen habilitats parentals, diguem-ho així.

Llavors, s'avisa, s'obre una fitxa de comunicació des del centre, o el director, o la tutora, a serveis socials. Llavors, a partir d'aquí, es veu com es treballa. Si serveis socials el cita, sí... Tenim una comissió, que es diu Comissió Social, on ens reunim EAP, directors i tutors. De vegades, depenent de quin cas, si és molt susceptible, sí que hi ha el tutor. És un cop trimestral. I la referent d'educadors de les aules. Aquí posem els casos que ens preocupen de l'escola i que estan compartits amb serveis socials. Les escoles de màxima complexitat, a l'escola Bernat, són com dos cops al trimestre, si no m'equivoco.

Jo crec que sí. Abans era un cop al trimestre. Sí, que a vegades s'ha fet alguna d'urgència. El temps és un handicap, perquè a vegades queden nens penjats per parlar. No has pogut parlar d'ells, estàs convocant a una reunió d'urgència, però no poden venir tots els professionals, perquè costa molt trobar una data. I es posen en comú totes les accions fetes i es prenen decisions.

El que passi fora d'aquí, si és rellevant, ens ho anem comunicant per correu. Llavors hi ha un treball en xarxa i una comunicació molt constant. I jo, sobretot per la meva part, perquè és veritat que jo a vegades centralitzo la informació. No tothom té molt clara la meva funció, però jo desenvolupo molt la tasca de fer xarxa, perquè a vegades el dia a dia, amb la feina, perquè no penses que aquesta informació li pot importar a l'altra persona. És que jo havia de fer aquest treball amb aquest alumne i aquesta informació no m'ha arribat. I jo intento fer el màxim de connexió. A més, tinc el temps per parlar amb diferents professionals i tal. I en l'àmbit de prevenció, amb l'infant i la família, també crec que el nostre paper és guai.

A les reunions aquestes que fèiem per treballar sobre el protocol es parlava que quan es vol prevenir l'absentisme, qui s'encarrega, qui posa la mirada, qui acompanya, tal... Potser nosaltres sí que tenim aquest espai, més informal, on els podem trobar dintre l'escola, els podem trobar al carrer, sobretot els joves que estan més al carrer. Nosaltres aquí, amb els infants, estan més ubicats.

Però, bueno, que estem dintre l'escola i fora. Llavors, si cal, es pot fer com aquest treball més integral, no? D'acompanyar, de rebre, de fer un seguiment, d'acompanyar la família...

Hi ha algun taller de conscienciació a les famílies sobre la importància de l'escolaritat?

Sí. Es fan moltes històries i moltes xerrades i moltes... Bueno, a l'absentisme, a les amigues parentals en general. Perquè això al final és la punteta. De fet, està el SOAF, que és el servei d'orientació...

Sí, això m'ho va dir el Nil.

I cada cop treballen més i abans sí que era molt individual amb una família concreta i ara ja estan passant a fer més xerrades comunitàries i més, sí. I des d'infants fins a adolescents i...

Qui va a les xerrades?

Ja, això ja... Les famílies que realment tenen eines i que volen i ho intenten fer millor. Lamentablement, les famílies que no tenen no... Això sempre passa. I el SOAF, per exemple, es deriva molta gent.

Perquè hi ha famílies que veus que ho necessiten, no?

Hi ha nens de... Jo no vinc a l'escola perquè no vull venir i la família no hi posa límits.

Per exemple. Si una nena o un nen, és molt absentista i ve a l'escola, clar, al final no està vinculat amb ningú, sobretot al grup classe. Llavors es troben molt fora de lloc. Aquesta desvinculació provoca que falti més. Llavors, una vegada parlàvem d'això, de què poder fer per acompanyar dins de l'escola tant l'infant que és absentista, com la resta del grup classe.

I es fa un pla d'actuació quan tornen a reincidir aquests infants?

S'hauria de fer, però no es fa.

Sí, algunes escoles, per exemple de Badalona, em van dir que posaven una persona de suport amb el nen, se'l treia de l'aula...

Això és el que es parlava en el nou pla, que seria una de les nostres funcions.

Jo he fet aquesta feina amb infants, perquè al tutor li ha semblat bé, però hi ha tutors que no els sembla bé aquest acompanyament, perquè no creuen que necessiten un acompanyament. I són molt

de... si viene, viene y si no, te lo haces mirar, pero el cole se viene. Llavors, bueno... Fem el que podem.

I aquí hauria d'haver-hi un equip directiu que diu, no, no, això es treballa així. Però bé, que per això s'està redactant el protocol.

Sí, perquè si el protocol ho diu, ja és diferent.

Per animar aquestes esperances. No, és que jo crec que canviaria moltíssim la cosa.

O sigui, l'objectiu, diríem, seria que els nens, sense responsabilitzar-los, al final són infants que els seus pares o mares o qui sigui, àvies, no els poden portar, no? És com, bueno, culpa fora, no? Però una mica com que trobessin un lloc on sentir-se a gust, còmodes, cuidats i tal, no? Més enllà del que tu puguis aprendre curricularment.

Bueno, és diferent que s'aixequin i diguin, jo vull anar a l'escola perquè a l'escola estic bé, estic guai, tinc amics, jugo, no? Que si s'aixequen i diuen, no, és que no vull. Que sigui un lloc còmode, un lloc on et sentis bé, un lloc on t'acullin bé. I això per...

És on l'escola on estic jo és treballar molt, no? I això i allò de derivació al SOAF, estem amb aquestes, és a dir, tenim recursos, hi ha una psicòloga i llavors els petem i els aturem i no poden atendre... No, és com nosaltres anem a tope, els mestres van a tope, les psicòlogues van a tope, el SOAF va a tope. Sí. I la sensació que o treballes amb pocs o treballes amb molts però sense profunditat. Però els recursos són els que són.

I de factors de risc que influencïïn aquest absentisme aquí a Santa Perpètua?

A veure... Això el Marc ho diria millor.

Sí, però bueno...

La cultura aquesta de l'educació, que tenen algunes famílies, no?

La majoria que jo conec va més per aquí. El tema cultural. Si parlem de l'escola Bernat, per exemple, que és on hi ha més diferència cultural.

Hi ha famílies gambianes que porten els nens a l'escola perquè donen molta importància a l'educació i

famílies gambianes que no li donen importància. O sigui, no és per ser de Gàmbia. No. És perquè la teva prioritat, si no tens per a menjar, no és anar a l'escola, és aprendre a treballar. O cuidar els germans més petits, dels més grans, però això també és cultural, al final.

Ells creuen molt en els estudis. Sí, però prioritzen la família.

Prioritzen altres coses abans de l'escola. I que l'educació occidental.

Quin col·lectiu és el que més fa més absentisme?

Nosaltres et podíem dir moltes coses però... Saps el que passa? L'any que jo vaig estar al Bernat també va ser l'any Covid. Llavors la informació que tinc d'absentisme aquell any era molt, saps? Amb la Covid jo crec que també...

P.14 Interview: Child Social Agent 3 of Bernat de Mogoda School, Santa Perpètua de la Mogoda

Què necessites?

Saber com és la gestió d'aquest absentisme dins de les escoles, les eines que teniu de prevenció i detecció, els agents involucrats en l'absentisme, dins l'escola i de fora...

Trucar és la idea. La pregunta és, es fa allà?

És el que s'hauria de fer, no?

És el que s'hauria de fer. En casos sí que es fa. En altres no, perquè estàs fent classe i no tens el moment. Sí que pots avisar, sobretot a mig matí, avises a recepció, dient... Falten tants. Trucar o a vegades, directament, veus un correu, ja han trucat a l'escola... No sol passar.

Es truca, si es dona la justificació, apuntes que ja està justificada. En cas que no, quan tornin, pot ser que et vinguin amb una justificació. El gran problema és la justificació. Ara es considera justificat qualsevol cosa. No cal que sigui del metge. Només que la mare digui que no ha estat...

La mare, no?

Ja està. No et demanen que vagis al metge. És veritat. Si faltes diversos dies, potser et diuen què ha passat, no?

Sí. Però, bueno, només que algú legal t'escrigui, no?

Que tot està bé, ja està. No se li fa més cas. Llavors, a final de mes, es passen en un Excel les faltes d'assistència que hi ha hagut. D'aquí en surt el percentatge. El 10%, bueno, es considera que va faltant. No és greu. No hi ha gravetat. Llavors, no es fa res. Si va cap al 25%, sí que s'intervé. Es truca a les famílies, es pacta, que necessita més assistència, les conseqüències que pot tenir, i hi ha una mica aquest treball amb la família. Si continua passant, ja entren els serveis socials i serveis territorials. El departament amb l'inspector. A partir d'aquí, doncs, què es fa? No es fa massa cosa. Perquè, sí, s'apreta. Però, clar, si la família no, no. Llavors, des de l'escola, sí, que s'intenta, cada vegada que ve un infant que ha faltat, donar-li uns dies d'adaptació. Perquè, moltes vegades, l'absentisme provoca que, després, quan arribis a classe, et perdis.

Clar. Amb els teus companys, companyes, perds la relació. Llavors, tot això dificulta que pugui tornar a entrar al centre.

I aquest període d'adaptació, tenen algun suport els infants? Es fa un protocol especial?

El suport, sí, som nosaltres, ens n'ocupem nosaltres. Si hi ha alguna TIS, se n'ocupa la TIS. La d'educació especial se'n pot ocupar. Depèn de cada centre, poden posar agents concrets. A l'escola d'alta complexitat hi ha una TIS contractada. Què passa en molts casos? Que l'absentisme ja es fa a Infantil. I3, I4, i I5. Però no és obligatori. Però tenen plaça. Ah, clar, tu t'has compromès a portar-lo. I si tens plaça, sí que és obligatori. O sigui, no fas aquell control tan excessiu. Perquè no és obligatori l'educació fins als 6 anys. Però fins als 6 anys no estàs obligat. Però un cop tu matricules el teu infant al centre, estàs ocupant una plaça que potser altres infants poden optar. I aquí sí que hi ha d'haver aquest seguiment de l'absentisme.

Però sempre avisant de dir que has d'anar venint. No posarem la pressió dels més grans, però més venint perquè estàs ocupant una plaça.

Però si tu vens de dilluns a dijous només per matí, no es considera absentisme?

No, però hi ha casos, per exemple, que no ha aparegut. De dir, escolta... Eh, per què t'apunten? Si no és obligatori apuntar-los. No, però l'avís és, o ve o donarem de baixa.

Jo suposo que els apunten a l'escola per mantenir la plaça. Jo penso que moltes famílies juguen a això. Jo tinc la meva plaça assegurada, però a I3, com que no és obligatori, jo no el porto, no passa res. Crec jo, eh? Però tinc la meva plaça, quan el meu nen vulgui anar a l'escola, té la seva plaça a l'escola que jo vull. O perquè avui no tinguin amb qui deixar-lo, i va a l'escola.

Llavors, bueno, amb això una miqueta. Sí que se'n resolen, eh, casos d'absentisme. Que estaven a nivell de... més del 75%. No hem arribat encara al 2%, però està al 20% potser. Hi ha hagut la implicació de la família, serveis socials també s'hi han posat, direcció també. Bueno, s'ha aconseguit. En altres casos potser no podràs fer res. Però bueno, aquesta és una mica la línia a seguir.

I els factors de risc que influencien aquest absentisme?

Una mica a nivell socioeconòmic, social, cultural. Potser també a partir de relacions que tingui dins del centre, amb altres companys o companyes. Sí, o potser, clar, no se senten a gust, perquè no se senten vinculats. Llavors, clar, que no hi vagin. No ho sé, en el pla d'absentisme municipal que hem fet, hi ha un recull una miqueta d'indicadors.

Bé, jo et puc parlar dels casos que tinc jo. Sobretot són nivells socioculturals molt baixos, de famílies desestructurades. Famílies també sobreprotectores, que volen estar constantment controlant els seus fills.

I no el porten per això?

I desatenció, també. Tots els tipus de maltractament que hi ha. Sí, perquè si se'n van a dormir a les tres de la matinada... Llavors qui s'aixeca? Moltes vegades manca de límits i d'hàbits. Llavors, clar, s'ajunta tot això, i si la mare, el pare, l'avi o qui hi hagi...

Situacions molt complexes, no?

Els avis malalts, la mare amb minusvalidesa, el germà celíac i és com no es sosté en això per ningú. I això a l'escola ja... I el que menys em preocupa és que tu... Sí, casos que estan pendants d'algun desallotjament.

Aquests, sobretot, són els indicadors més...

I les expectatives, no?

També a vegades penso... No ho sé, ara parlo per parlar, però... Les expectatives de qui? De què em serveix? Sí, luego me pondré a hacer un grupo de música. Pero ya estamos hablando de colectivos precisamente que vienen, ¿no? Sí, sí. Hablábamos antes, claro.

Falta com un punt d'acollida, un punt d'adaptació, no?

Quan ja comences amb l'absentisme, poder tornar a entrar dins dels centres és complicat.

I es fa algun treball amb les famílies des de dins del centre? Perquè, clar, les famílies a Primària són les principals influents d'aquest absentisme.

Sí, treballar, però... A zero. A no aviso de si no sé què. Amb amenaces, no? O sigui, amb... Dins del centre no, perquè després els serveis socials ho poden treballar. Molaria molt... Escolta, que... Vostè per què no...? Què necessita el seu fill? Això, hi ha falta, eh? Es fa alguna coseta. Podria ser més, però costa.

I la mediació qui la fa? La TIS, també?

La TIS, sí. Alguna vegada la psicòloga, el tutor, també, quan vas fer una entrevista. Potser hi ha vegades que també els serveis socials de l'Ajuntament venen a l'escola i fem una trobada amb les famílies. És veritat que costa, perquè molts treballen i, clar, han de venir. Els fem venir quan poden. Clar, si la família no s'hi implica, no fem res. És impossible.